

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 600 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Justitiestraat 21, Antwerpen

Het disciplinair statuut van het onderwijzend personeel der rijksscholen

Vergelijking van desbetreffende delen van het K.B. 29-VIII 1966 met het K.B. 2-IV-1958 (gew. K.B. 22-XII-1964 art. 1).

A. Inleiding.

1. Het onderwerp.

In gevolge de kaderwet van 22 juni 1964 betreffende het statuut van de personeelsleden van het rijksonderwijs, verscheen de 31^e augustus een K.B. d.d. 29 augustus 1966 « betreffende het statuut van sommige categorieën personeelsleden van het rijksonderwijs ». Dit uitgebreid K.B. brengt onder meer een nieuwe tuchtregeling ter vervanging van het K.B. van 2 april 1958 « houdende tuchtregeling voor het personeel uit het rijksonderwijs » ⁽¹⁾.

Het oude K.B. liet in meerdere opzichten te wensen over : bij een eerste lezing vooral, wekte het de indruk onduidelijk en niet erg systematisch te zijn, het gaf bijna geen uitleg over de inhoud, betekenis en praktische gevolgen der sankties en liet raden naar vele punten van de procedure. Misschien was zulks wel voor een deel de reden waarom het tijdens de acht jaar dat het van kracht was, zo weinig toepassing vond.

Uit gesprekken met inrichtingshoofden en leerkrachten blijkt dat de eerste het disciplinair reglement beschouwden als niet-voor-gebruik-bestemd, en dat de meeste leerkrachten de inhoud, ja zelfs het bestaan ervan, in het geheel niet kenden.

Het niet gebruiken van het disciplinair statuut kan zeker ook deels geweten worden aan de algemene crisis die het tuchtrecht in alle sectoren van de administratie doormaakt. De overheid schrikt terug voor de duur, de hoeveelheid werk, de mogelijke publiciteit en de voor haar onaangename politieke verwickelingen die uit een toepassing ervan voortvloeien ⁽²⁾, en geeft de voorkeur aan eenvoudige, snelle administratieve maatregelen, waaraan weinig of geen ruchtbaarheid verbonden is en die geen bijzondere procedure vergen ⁽³⁾.

Slechts ongeveer zes jaar na het uitvaardigen van een nieuw disciplinair statuut ⁽⁴⁾ vond de overheid het aangewezen het te vervangen. Welke kunnen de redenen hiervoor geweest zijn ?

Voldeed het statuut van 1958 niet (en werd het daarom niet of haast niet gebruikt) ? Had de rechtspraak van de Raad van State in disciplinaire aangelegenheden van de onderwijssector en van andere sectoren, belangrijke jurisprudentiële regels geformuleerd die rijp

waren om in een statuut opgenomen te worden, of wenste de administratieve overheid integendeel op sommige van deze regels te reageren ? Of was het feit dat aan een algemene hernieuwing van geheel het statuut van het onderwijzend personeel gewerkt werd, de enige aanleiding om ook het disciplinair statuut te herzien ? Het verslag aan de Koning dat het K.B. 1966 voorafgaat, beantwoordt deze vragen niet. Het rept zelfs geen woord over heel het tuchtstatuut of over de artikelen die de plichten der leerkrachten behandelen. Alle officiële aanwijzingen betreffende de redenen van toevoegingen of wijzigingen, of integendeel, betreffende het overnemen van bestaande regelingen, ontbreken. Het onderzoek van de teksten zal misschien dit punt ophelderen. Een feit springt al dadelijk in het oog : de Nederlandse tekst onderging meer wijzigingen dan de Franse. De hernieuwing heeft alvast de verbetering van de Nederlandse tekst op het oog gehad. Meteen vloeit hieruit voort dat deze wijzigingen alleen de vorm aangaan en moeten beschouwd worden als zonder invloed op de inhoud van de regeling.

II. Plan en werkwijze.

Wat nu volgt is een korte kritische studie van het disciplinair statuut tot stand gebracht door het K.B. van 29 augustus 1966 betreffende het statuut van sommige personeelsleden van het rijksonderwijs (Staatsblad 31 augustus 1966) ⁽⁵⁾, in vergelijking met het statuut dat door het koninklijk besluit van 2 april 1958 houdende tuchtregeling voor het personeel uit het rijksonderwijs (Staatsblad 17 juli 1958) ⁽⁶⁾ in voege kwam, en gekonfronteerd met de rechtspraak van de Raad van State.

Daar slechts een gering aantal disciplinaire gevallen uit de onderwijssector ⁽⁷⁾ de Raad van State bereikten en daar bovendien de Raad in zijn uitspraken geen principieel onderscheid maakt tussen disciplinaire gevallen afkomstig uit de sector onderwijs en disciplinaire gevallen afkomstig uit andere sectoren, werd voor deze studie evenmin een dergelijk onderscheid gemaakt.

In de handhaving van de discipline kunnen verschillende stadia en bijgevolg voor het onderzoek verschillende punten onderscheiden worden.

Allereerst is er de kwestie van de verdeling der disciplinaire bevoegdheid : zijn initiatief, onderzoek, strafbe-

paling, uitspraak en uitvoering in de handen van hetzelfde orgaan of van meerdere? En wie heeft dan welke bevoegdheid? Vervolgens kan men in uitoefening der disciplinaire aktie ook verschillende elementen onderscheiden: de strafbare feiten of, positief gezien, de plichten welke met de voeten getreden worden, de sankties of straffen, de procedure van onderzoek en uitspraak, en de eventuele mogelijkheden van hoger beroep of herziening. Deze studie neemt achtereenvolgens al deze elementen onder de loupe.

III. Toepassing van het disciplinair statuut.

Het toepassingsgebied van het K.B. 1966⁽⁸⁾ is lichtelijk ruimer dan dat van het K.B. 1958⁽⁹⁾, doch dit is het natuurlijk gevolg van de uitbreiding van de gamma van het rijksonderwijs enerzijds (toevoeging van het buitengewoon onderwijs), en van de uitbreiding van de gamma van het personeel anderzijds (toevoeging van het opvoedend hulppersoneel en paramedisch personeel). Een opvallende nieuwigheid is dat de inspecteurs en inspecteurs-generaal ook onder de toepassing van het K.B. 1966 vallen terwijl zij in dat van 1958 uitdrukkelijk uitgezonderd werden. Deze wijziging kan wel beschouwd worden als het logisch gevolg van de poging, door het K.B. 1966 ondernomen, in het onderwijs een carrière met bevorderingsmogelijkheden op te bouwen. De inspectiedienst is volgens de nieuwe regeling de vierde categorie van het personeel, naast het bestuurs- en onderwijzend personeel, het opvoedend hulppersoneel en het paramedisch personeel.

Beide koninklijke besluiten zijn uitsluitend op het vastbenoemd personeel van toepassing. Het tuchtstatuut van de tijdelijk óf als stagiair aangestelde personeelsleden is bijgevolg door geen tekst geregeld. Nochtans kan het ontbreken van een disciplinair statuut het tuchtgezag niet verlammen. De benoemende en hiërarchische overheid heeft tuchtgezag en mag een tuchtstraf opleggen⁽¹⁰⁾.

Alhoewel geen procedure voor de uitoefening van dit tuchtgezag voorzien is, zal de overheid toch gehouden zijn de essentiële rechten der verdediging zoals daar zijn: het op de hoogte stellen — vóór het verhoor en de verdediging — van de ten laste gelegde feiten, het horen van de betrokkene en zijn mogelijkheid tot verdediging, moeten eerbiedigen⁽¹¹⁾. De stagedoende en tijdelijke personeelsleden zijn dus gedurende de minimum 3 jaar proeftijd die zij moeten doormaken, niettegenstaande het ontbreken van een geschreven disciplinair statuut, niet aan willekeur overgeleverd. Het is evenwel ongebruikelijk tegenover hen op te treden in uitoefening van tuchtgezag. Wanneer hun houding of hun prestaties de overheid niet voldoen, worden zij, zonder meer, uit de rangen van het personeel verwijderd.

Het is begrijpelijk dat de overheid gedurende deze proeftijd bijzonder streng is, ten einde alle ongeschikte elementen tijdig te verwijderen. Maar ware het toch niet wenselijk — en overigens zonder ernstig risico voor de administratie van het onderwijs — vooraleer deze jonge mensen wie alle ondervinding en dikwijls, bijna alle praktische vorming in hun beroep ontbreekt, uit te sluiten van de carrière waarop zij zich hebben voorbereid, hun tenminste het recht toe te kennen zich te verdedigen?

A. De verdeling van de disciplinaire bevoegdheid.

Overeenkomstig de machtiging door de W. 22.6.1964 gegeven, is het de koning geweest die het disciplinair statuut heeft uitgevaardigd en de bevoegdheid op dit gebied heeft verdeeld. Ook in 1958 was zulks het geval, doch dan krachtens de verschillende wetten die de onderscheiden takken van het onderwijs regelden. In de verdeling van de disciplinaire bevoegdheid is op het eerste gezicht weinig verandering gekomen. Op één na zijn het dezelfde instanties die in het tuchtgezag delen: het in-

richtingshoofd, de inspectie, het hoofd van het bestuur waarvan de betrokkene afhangt, de minister, de benoemende overheid. De enige nieuwe instantie is de Raad van Beroep, door dit koninklijk besluit gekreëerd, terwijl de tuchtraad uit het bestel verdwijnt. Op grond van het koninklijk besluit van 1958 diende de tuchtraad, in alle gevallen behalve deze die slechts de lichtste twee straffen schenen te vergen, een gemotiveerd advies uit te brengen.⁽¹²⁾ Hij was bedoeld als een waarborg voor een objectieve beoordeling: in zijn schoot zetelden naast ambtenaren van het ministerie, vertegenwoordigers van de syndikaten en leerkrachten van dezelfde soort als de beschuldigde.

De Raad van Beroep, ingesteld door het koninklijk besluit van 1966, is alhoewel hij zekere gelijkenis vertoont met de vroegere tuchtraad, niet eenvoudig de voortzetting ervan onder een andere naam.

De tuchtprocedure splitst zich volgens de nieuwe regeling in twee stadia: er is het onderzoek eindigend met een voorstel van straf, en vervolgens, de uitspraak. Tussen deze beide in kan het betrokken personeelslid «langs de hiërarchische weg een bezwaarschrift indienen bij de Raad van Beroep, die dan aan de Minister een met redenen omkleed advies verstrekt. (art. 135)». De bevoegdheid van de Raad van beroep is dus niet meer verbonden met de zwaarste straffen, doch kan ingeroepen worden ook voor de lichtste. De Raad draagt meer het karakter van een tweede instantie en rechtvaardigt aldus zijn naam: Raad van Beroep. Anderzijds is zijn optreden afhankelijk van een bezwaarschrift dat de betrokkene binnen een bepaalde termijn (20 dagen na kennisgeving van de voorgestelde straf - art. 135 en 179) moet indienen. Bijgevolg kan zelfs de zwaarste straf uitgesproken worden zonder tussenkomst van de Raad van Beroep, indien de leerkracht uit onwetendheid, onbegrip of om andere redenen, de termijn laat voorbijgaan.

Het opheffen van de verplichting de zaak voor te leggen aan een lichaam waarin de leerkrachten vertegenwoordigd zijn, en dat in zijn samenstelling beoogt een betere rechtsbescherming aan de leerkrachten te verzekeren, is een stap achteruit in de evolutie van de toestand van het onderwijzend personeel. Ondervinding heeft geleerd dat de overgrote meerderheid van hen zich niet bewust zijn van het bestaan van een tuchtreglement en nog minder, van de mogelijkheden tot bescherming die het hun biedt. De overheid onderneemt ook zelden iets om hen in dit opzicht in te lichten. Bovendien schijnt het karakteristiek te zijn voor leerkrachten, dat zij een afkeer koesteren voor juridische procedures en dat zij er geen vertrouwen in hebben: politieke invloed is in hun ogen het enige redmiddel in moeilijkheden. Het is dus niet onmogelijk dat het beroep in onbruik zou geraken. Deze nieuwe regeling verhoogt bijgevolg de mogelijkheid voor een al te vlug oordeel, een oordeel dat op onvoldoende gegevens berust of zelfs partijdig kan zijn. Naar de reden voor deze wijziging kan men slechts gissen. Het verslag aan de koning spreekt er niet over. De omvorming van de tuchtraad tot een Raad van Beroep, open voor beroep tegen alle tuchtstraffen, is wellicht bedoeld als een stap in de richting van een verdere juridikalisatie van de tuchtaktie. Ook het niet verplicht maken van de raadpleging van de Raad past wel in dat kader: beroep voor een rechtbank is immers ook vrij. Doch de praktische gevolgen van deze laatste wijziging kunnen nadelig blijken te zijn voor de leerkrachten.

De bevoegdheid van de inspectie, van het inrichtingshoofd, van het hoofd van het bestuur waarvan de leerkracht afhangt, van de minister en van de benoemende overheid (in casu: de Koning) zijn eveneens, zij het in mindere mate, gewijzigd. Er is geen sprake meer van een waarschuwing, een maatregel die volgens het K.B. 1958 geen tuchtstraf was, doch een schriftelijke mede-

deling welke de lichtste twee tuchtstraffen steeds moest voorafgaan en voor onderwijsaangelegenheden door de bevoegde inspekteur, in andere gevallen, door het inrichtingshoofd gegeven werd (art. 4). Deze instanties verliezen hier dus een deel van hun bevoegdheid en de leerkracht een waarborg. ⁽¹³⁾.

Voortaan is de inspectie nog slechts een bron van inlichtingen en tevens de instantie waaraan gewoonlijk het onderzoek wordt toevertrouwd ⁽¹⁴⁾. De inspecteurs kunnen ook door de minister aangeduid worden als verslaggever voor de Raad van Beroep (art. 184) en de inspecteurs-generaal komen in aanmerking voor het ambt van voorzitter van een afdeling van die Raad (art. 172, al. 1, 171, al. 2). De inrichtingshoofden zijn bevoegd om voor het onderwijzend personeel de terechtwijzing of de berisping voor te stellen (K.B. 1966, art. 124, par. 1, 1^a), daar waar zij vroeger in die gevallen «gehoord» werden (K.B. 1958, art. 7 al. 1.). Niettegenstaande het verschil in tekst, kan men zich moeilijk voorstellen dat er enig verschil zou zijn in de praktijk.

Het komt het hoofd van het Bestuur waarvan de betrokken leerkracht afhangt toe, de berisping of de terechtwijzing uit te spreken (K.B. 1966 art. 124 par. 1, 1^b); hij is het ook die de zwaardere straffen vorstelt (K.B. 1966 art. 124 par. 2). Ten opzichte van een inrichtingshoofd stelt het hoofd van het bestuur waarvan deze afhangt slechts de berisping of de terechtwijzing voor (K.B. 1966 art. 124 par. 1, al. 2^a). De minister is ermee belast deze sankties uit te spreken (K.B. 1966 art. 124 par. 1, 2^b). Verder is de minister nog bevoegd om een personeelslid preventief te schorsen in het belang van de dienst

of van het onderwijs, met al dan niet een vermindering van wedde (K.B. 1966, art. 129 al. 1 en 2). Deze bevoegdheid had hij reeds krachtens het K.B. 1958 (art. 21) ⁽¹⁴⁾.

Ook blijft de Minister de bevoegdheid behouden de modaliteiten te bepalen volgens welke de doorhaling der straffen kan geschieden (K.B. 1966 art. 134; K.B. 1958 art. 19). Van deze bevoegdheid heeft hij echter nog nooit gebruik gemaakt. De minister bepaalt verder «de modaliteiten van het onderzoek van de behandelde zaken, met inachtneming van de rechten van het personeelslid» (K.B. 1966, art. 136). Dit is een nieuw artikel dat nochtans slechts een vaste praktijk met een tekst omkleedt. Hij benoemt de leden van de Raad van Beroep (K.B. 1966 art. 175) zoals voorheen de leden van de Tuchtraad (K.B. 1958 art. 10, 11) en zal er het huishoudelijk reglement van vaststellen en de werking ervan regelen «met eerbiediging van het recht op verdediging en van de tegensprekelijke aard van de debatten». (K.B. 1966, art. 190). In het K.B. 1958 bestond geen korresponderende bepaling hiervoor. Het vaststellen van dit huishoudelijk reglement zou een verdere stap vooruit in de richting van de jurisdiktionalisatie van de tuchtaktie kunnen brengen.

De koning, tenslotte, behoudt de bevoegdheid de zwaarste straffen uit te spreken (K.B. 1966, art. 124 par. 2; K.B. 1958, art. 7 al. 2), zonder dat hij echter nog verplicht is eerst de Raad van Beroep, vroeger de tuchtraad om advies te vragen. Hij heeft ook een deel van het nieuwe K.B. gewijd aan een kleine plichtencodex van het personeel (Deel VII, art. 11-112), iets wat een volkomen nieuwigheid en een zeer belangrijke aanwinst is.

TABEL I.

Bevoegdheid van	1958	1966
Inspekteur	— waarschuwing (art. 2) — bron van inlichtingen — onderzoek van een zaak — verslaggever voor de tuchtraad (art. 16).	— — bron van inlichtingen — onderzoek van een zaak ⁽¹⁵⁾ — verslaggever voor de Raad van Beroep (art. 184).
Inrichtingshoofd	— waarschuwing (art. 2). — «gehoord» worden vóór opleggen van terechtwijzing of berisping (art. 7).	— — voorstellen van terechtwijzing of berisping (art. 124 § 1, 1e a). — bron van inlichtingen
Hoofd van het bestuur	— opleggen van terechtwijzing en berisping tenzij de zaak voor de tuchtraad geweest is (art. 7). — waarschuwing aan inrichtingshoofd (art. 2).	— opleggen van terechtwijzing en berisping aan leerkrachten (art. 124 § 1, 1e b). — voorstellen dito voor inrichtingshoofden (art. 124 § 1, 2e a). — voorstellen van de overige straffen (art. 124 § 2).
Minister	— uitspreken van terechtwijzing en berisping indien de zaak voor de tuchtraad geweest is (art. 7). — preventief schorsen (art. 21). — bepalen modaliteiten doorhaling van straffen (art. 19). — benoemen leden tuchtraad (art. 10, 11). — aanduiden van verslaggever tuchtraad (art. 16). — aanhangig maken van zaken bij de tuchtraad (art. 15).	— uitspreken van terechtwijzing en berisping voor inrichtingshoofden. (art. 124 § 1, 2e b). — preventief schorsen (art. 129). — bepalen modaliteiten doorhaling straffen (art. 134). — bepalen modaliteiten onderzoek (art. 136). — benoemen leden Raad van Beroep (art. 172 en 175). — aanduiden verslaggever Raad van Beroep (art. 184). — vaststellen huishoudelijk reglement Raad van Beroep (art. 190). —
Koning	— uitspreken der zwaarste (zes) straffen na advies van tuchtraad (art. 7, laatste alinea).	— uitspreken der zwaarste (zes) straffen (art. 124 § 2).

TABEL II

Voor onderwijzend personeel	voorstel		beslissing	
	1958	1966	1958	1966
Sankties				
waarschuwing ⁽¹⁶⁾	onnodig	—	inspekteur of inrichtingshoofd	—
terechtwijzing	niet vermeld	inrichtingshoofd	hoofd van het bestuur of minister ⁽¹⁹⁾	hoofd van het bestuur
berisping	niet vermeld ⁽¹⁷⁾	inrichtingshoofd	hoofd van het bestuur of minister ⁽¹⁹⁾	hoofd van het bestuur
afhouding op de wedde	niet vermeld ⁽¹⁸⁾	hoofd van het bestuur	koning	koning
overplaatsing	niet vermeld ⁽¹⁸⁾	hoofd van het bestuur	koning	koning
schorsing	niet vermeld ⁽¹⁸⁾	hoofd van het bestuur	koning	koning
terugzetting in rang	niet vermeld ⁽¹⁸⁾	hoofd van het bestuur	koning	koning
op nonactiviteitstelling	niet vermeld ⁽¹⁸⁾	hoofd van het bestuur	koning	koning
afzetting	niet vermeld ⁽¹⁸⁾	hoofd van het bestuur	koning	koning

TABEL III

Voor inrichtingshoofden en inspectie	voorstel		beslissing	
	1958	1966	1958	1966
Sankties				
waarschuwing	niet vermeld	—	hoofd van het bestuur	—
terechtwijzing	niet vermeld	hoofd van het bestuur	hoofd van het bestuur of minister ⁽²⁰⁾	minister
berisping	niet vermeld	hoofd van het bestuur	hoofd van het bestuur of minister ⁽²⁰⁾	minister
afhouding van wedde	niet vermeld ⁽²¹⁾	hoofd van het bestuur	koning	koning
overplaatsing	niet vermeld ⁽²¹⁾	hoofd van het bestuur	koning	koning
schorsing	niet vermeld ⁽²¹⁾	hoofd van het bestuur	koning	koning
terugzetting in rang	niet vermeld ⁽²¹⁾	hoofd van het bestuur	koning	koning
op nonactiviteitstelling	niet vermeld ⁽²¹⁾	hoofd van het bestuur	koning	koning
afzetting	niet vermeld ⁽²¹⁾	hoofd van het bestuur	koning	koning

B. Het verloop van een tuchtzaak.**1. Fouten en plichten.**

Het K.B. 1958 beperkte zich, wat de fouten betreft, tot de klassieke algemene formule dat zij die «aan de plichten van hun ambt te kort komen of de waardigheid hiervan in opspraak brengen, de volgende tuchtstraffen kunnen oplopen (art. 2)...».

Art. 123 van het K.B. 1966 herhaalt deze formule bijna

letterlijk : «Indien de vastbenoemde personeelsleden in de vervulling van hun taak te kort schieten of de waardigheid ervan in het gedrang brengen, zijn zij strafbaar...», doch tot nog toe was nooit een plichtencodex of deontologie voor de leerkrachten uitgewerkt, die hun leerde waar de grens van het toelaatbare lag. Er bestonden wel reeds zekere, en soms zeer oude regels, welke ook nu blijven bestaan, maar overal verspreid zijn in de jungle van wetten, koninklijke en ministeriële besluiten, ministeriële omzendbrieven, schoolreglementen

en dienstregelingen. Tijdens hun opleiding op normaal-school of universiteit krijgen de leerkrachten gewoonlijk slechts enkele schaarse aanwijzingen; de praktijk leert hun de rest.

De inconveniënten van dergelijke « trial and error » methode kwamen al vroeg aan het licht... Toch heeft het tot 1966 geduurd voor van officiële zijde er wat aan gedaan werd: art. 1 en 2, 6e van de W. 22-4-1964 gaf de koning de macht de plichten van de leerkrachten te beschrijven en het K.B. 29-8-1966 ruimt er inderdaad een plaatsje voor in: de art. 111 en 112.

De koning heeft zich beperkt tot het samenbrengen van de meest fundamentele principes, tien positief geformuleerde in art. 111 en drie negatief geformuleerde in art. 112. Deze opsomming verzamelt niet alle bestaande regels, en vermits de opheffingsartikelen ze niet vermelden, moet men aannemen dat zij ook van kracht blijven. Als eerste in de rangschikking van art. 111 prijkt het beginsel volgens hetwelk de personeelsleden in alles de belangen van de Staat en van het rijksonderwijs moeten behartigen. Eigenlijk is zulks evident, een werknemer moet steeds naar best vermogen de belangen van zijn werkgever behartigen. Bovendien heeft elk lid van het onderwijzend personeel dat al beloofd bij gelegenheid van de eedaflegging. Dit kleine zinnetje roept echter zekere uitspraken op die in het parlement gehoord werden ter gelegenheid van de bespreking van de W. 22-4-1964 betreffende het statuut der personeelsleden van het rijksonderwijs (22), wet waarop dit K.B. steunt. De minister behield zich namelijk het recht voor bijv. uit de lijst van degenen die het brevet van prefekt(e) of inspekteur behaald hebben, uit te sluiten wie... « ne serait pas irréprochable à tous points de vue... Il récusera également — et cela a été admis unanimement à la commission du pacte scolaire — un homme qui, étant membre du corps enseignant de l'Etat, ne serait pas fidèle à cet enseignement, c'est-à-dire travaillerait contre lui — ce qui bien entendu devrait être prouvé — ou manifesterait par ses actes qu'il considère cet enseignement comme étant de seconde zone » (23).

Aanduidingen voor dergelijk gebrek aan loyaliteit zouden bijv. zijn, zijn eigen kinderen naar een vrije school sturen of zelf gevormd zijn in een ander onderwijs dan dat van de staat (24).

Indien dergelijke feiten een gebrek aantonen in het behartigen van de belangen van de Staat en het rijksonderwijs bij gelegenheid van een benoeming of bevordering, zouden zij ook als overtredingen van plicht nr. 1 kunnen beschouwd worden in disciplinair opzicht, wat op zijn beurt vragen zou doen rijzen in verband met de vrijheid van mening en de vrijheid van eredienst, door de grondwet gewaarborgd.

Een ander punt dat even de aandacht trekt is nr. 5: « zich met de meest volstrekte correctheid gedragen, zowel in hun dienstbetrekkingen als in hun omgang met het publiek en met de ouders van de leerlingen », gepaard aan nr. 7: « alles vermijden dat het vertrouwen van het publiek kan schaden, of dat afbreuk kan doen aan de eer of de waardigheid van hun ambt ». De oude regel eiste volstrekte correctheid en een onberispelijk gedrag zowel buiten als tijdens de diensturen, m.a.w. ook in het privaat leven van de leerkrachten. De laatste jaren was er echter enige aarzeling en onzekerheid merkbaar wat betreft de eisen die men aan het privaat-leven van een leerkracht mag stellen. Deze onzekerheid wordt door de nieuwe tekst niet weggelaten. Nr. 7 laat echter toe het privé-leven ten volle in aanmerking te nemen.

De personeelsleden moeten ook nog: « 8° binnen de perken gesteld door de reglementering, de diensten verstrekken die noodzakelijk zijn voor de goede gang van de inrichtingen en van die diensten ».

Het is vanouds gebruikelijk geweest van de leerkrachten te vergen dat zij sommige extrawerkjes zouden op zich nemen die niet tot het onderwijs in de strikte zin van het woord behoren. Deze werkjes kunnen variëren van de bewaking van de leerlingen tijdens de speeltijd, tot het houden van een frites-kraampje op een schoolfancy-fair, van administratieve karweitjes zoals inschrijvingen tijdens de vakantie, tot het verkopen van loterijbriefjes ten voordele van het boekenfonds. De leerkrachten hebben geregeld bezwaren geopperd tegen deze praktijk: omwille van de soms aanzienlijke hoeveelheid (onvergoede) tijd die dergelijke werkjes opsloren of omdat zij de aard ervan onverenigbaar achten met het respect aan hun ambt verschuldigd. Hun klachten gaven aanleiding tot het opklaren van sommige punten in ministeriële omzendbrieven of antwoorden op parlementaire vragen, zoals bvb. inzake het toezicht op de leerlingen (24) of de dienstverstrekingen onder de vakanties (25). Meestal laat dergelijke reglementering echter een zeer breed appreciatievermogen aan het schoolhoofd (26).

Het nieuwe K.B. brengt geen verduidelijking van de situatie. Het beperkt zich tot het neerschrijven van een zeer algemene regel welke als voornaamste gevolg heeft dat voortaan een weigering een strafbaar feit wordt, een disciplinaire fout, waar zij vroeger slechts tot spanningen met het schoolhoofd of tot een minder gunstig eindejaarssignalement aanleiding gegeven zou hebben. De overige punten van art. 111 geven geen aanleiding tot commentaar.

Even aandacht nu voor de drie verbodspunten van art. 112. Punt 3 vergt eigenlijk weinig commentaar: het is de leerkrachten verboden « rechtstreeks of door tussenpersoon uit hoofde van hun ambt, geschenken, beloningen of enig ander voordeel te vragen, te eisen of aan te nemen ». Het principe bestond reeds en is evident, doch misschien mag men zich wel even afvragen of het voortaan als een tekortkoming aan de tucht beschouwd zal worden dat een onderwijzeres bvb. een ruikertje bloemen aanvaardt of de marsepeinen wortel die « St.-Niklaas » op haar lessenaar deponeert de 6e december?

Zonder voorafgaande toestemming is het de leerkrachten verboden de uitoefening van hun ambt te onderbreken (punt 2). Deze min of meer dubbelzinnige formule (27) zou kunnen geïnterpreteerd worden als de ontkenning van het stakingsrecht en zou misschien wel het punt uit de plichtencodex kunnen worden dat het eerst tot moeilijkheden aanleiding geeft. De syndikaten van het onderwijzend personeel hebben de laatste jaren gehandeld alsof het stakingsrecht een onbetwistbaar recht van de leerkrachten was, op gelijke wijze als het stakingsrecht van werknemers uit de privaat-sektor. Het is slechts van de 25e mei j.l. geleden dat de christelijke en socialistische onderwijscentrales een gezamenlijke stakingsaanzegging gaven voor een werkonderbreking op 5 juni omwille van het uitblijven van zekere beloofde geldelijke voordelen. De staking werd toen op het laatste nippertje door de vakbonden afgelast (2 juni) na besprekingen met het ministerie.

Punt 1 slotslotte, verklaart dat het verboden is de leerlingen te gebruiken voor politieke propagandadoeleinden. Dit is slechts een gedeeltelijke overname van één van de weinige plichtregels welke vroeger reeds uitdrukkelijk in een wettekst geformuleerd waren, namelijk van het verbod van laakbare praktijken, opgenomen in art. 41 van de W. 29-5-1959 (28). Deze regel luidde: « Elke politieke activiteit en propaganda zijn verboden in de onderwijsinrichtingen ingericht door openbare personen en in gesubsidiëerde vrije inrichtingen voor onderwijs.

Iedere oneerlijke praktijk is ook verboden in de con-

currentie onder de inrichtingen. Propaganda voor een bepaald onderwijs moet objectief blijven en mag geen gebruik maken van aanvallen tegen een ander onderwijs.»

In deze regel kan men twee delen onderscheiden enerzijds het verbod van politieke propaganda, anderzijds dat van oneerlijke concurrentie. Het K.B. 1966 neemt alleen de eerste helft over, gedeeltelijk in het verbod van art. 112, 1e (leerlingen gebruiken voor politieke doeleinden), gedeeltelijk in art. 111, 2e (De personeelsleden moeten in de uitoefening van hun ambt, de principes in acht nemen betreffende de neutraliteit van het rijks-onderwijs). Waarom de tweede helft van de regel niet eveneens opgenomen werd in de opsomming van de plichten, is niet zonder meer duidelijk. Is het omdat deze regel zo moeilijk toe te passen bleek en de enkele pogingen om overtreding ervan met de passende sankties te straffen politieke schipbreuk leden, dat de regering, er niet de aandacht heeft willen op vestigen? Of werd hij te specifiek en niet algemeen genoeg bevonden om onder de fundamentele regels te worden opgenomen?

2. Sankties.

In het lijstje der mogelijke sankties is geen enkele wijziging aangebracht. Wel vertoont de Nederlandse tekst enkele verschillen in terminologie, doch deze zijn louter een verbetering van de gebruikte taal, zoals blijkt uit een blik op de Franse tekst welke letterlijk dezelfde gebleven is. Er is wel een verschil gekomen in de praktische gevolgen van sommige sankties en bovendien is de waarschuwing, een administratieve maatregel die niet het karakter van een tuchtsanktie droeg en de terechtwijzing en berisping, de laagste twee tuchtsankties, steeds vooraf moest gaan ⁽²⁹⁾, uit het schema verdwenen. Ook het regime van de preventieve schorsing onderging enige wijziging.

a. geen waarschuwing meer.

Het is wel merkwaardig dat, terwijl het disciplinair statuut van 1958 voor een goed deel dode letter gebleven is, de waarschuwing die wel degelijk gebruikt werd door de inspectie zowel als door het schoolhoofd, en die door de Raad van State als een waarborg voor het personeel en een substantiële pleegvorm bestempeld werd ⁽³⁰⁾, verdwijnt bij het opstellen van het nieuwe statuut. Overigens valt het me enigszins moeilijk mij voor te stellen dat voortaan de administratie tuchtprocedures zou instellen zonder de leerkrachten voorafgaandelijk haar ontevredenheid te hebben laten blijken, m.a.w., zonder een waarschuwing. Bij gebrek aan enige officiële toelichting dienaangaande kan men wel vermoeden dat de waarschuwing als administratieve maatregel, als « maatregel van inwendige orde », in voege zal blijven. Bijgevolg kan men zeggen dat door deze wijziging het eenvoudiger geworden is voor de tuchtverheid om de lichtste twee tuchtsankties op te leggen, dat de leerkrachten een waarborg verloren hebben, maar anderzijds nu ook voor de lichtste sankties een bezwaarschrift kunnen indienen bij de Raad van Beroep ⁽³¹⁾, waar vroeger de Tuchtraad niet tussen beide kwam ⁽³²⁾.

b. de preventieve schorsing.

« Tijdens de behandeling van een tuchtvordering mag de Minister het personeelslid *preventief schorsen* ⁽³³⁾ indien het belang van de dienst of van het onderwijs zulks vereist. Deze louter administratieve maatregel heeft tot gevolg dat het personeelslid wordt verwijderd uit zijn ambt. » ⁽³⁴⁾ De oude regeling voorzag het volgende: De preventieve schorsing, welke niet omgezet wordt in een tuchtstraf, is een louter administratieve

maatregel van inwendige orde. Zij wordt uitgesproken door de Minister wanneer het belang van de dienst of van het onderwijs het vereist. Zij heeft tot gevolg dat het betrokken personeelslid uit zijn functies verwijderd wordt gehouden ⁽³⁵⁾ ».

Uit de oude tekst werd een stukje weggeknipt: « De preventieve schorsing, welke niet omgezet wordt in een tuchtstraf, is een louter administratieve maatregel... » Deze woorden dienen in verband gebracht met een algemeen gevolgde administratieve praktijk: de naderhand opgelegde tuchtstraf te laten aanvangen op de datum van het ingaan der preventieve schorsing of althans op een tijdstip dat binnen de periode der preventieve schorsing viel welk aldus bij de strafberekening in aanmerking kwam ongeveer zoals in strafzaken de voorlopige hechtenis aangerekend wordt. Dit was de « omzetting » van de preventieve schorsing in een tuchtstraf. Beschouwd vanuit een andere gezichtshoek kwam deze werkwijze neer op een vorm van terugwerkende kracht der tuchtstraf. Het was evenwel geen zuivere terugwerking der tuchtstraf, vermits de preventieve schorsing, al is zij dan slechts een « maatregel van inwendige orde » en geen sanktie, toch reeds een last is opgelegd aan de leerkracht ten gevolge van een mogelijk laakbaar gedrag en tevens een element van de tuchttak. De Raad van State heeft in een vaste rechtspraak deze praktijk zijn zegen gegeven ⁽³⁶⁾.

Alhoewel de oude tekst over de preventieve schorsing sprak als over een « louter administratieve maatregel van inwendige orde », had deze onbetwistbaar een tweeslachtig karakter. Indien geen tuchtstraf volgde, was de preventieve schorsing inderdaad een zuiver administratieve maatregel waardoor — althans in theorie — geen smet op de carrière van de betrokkene geworpen werd en waarvan ook geen andere nadelige invloed uitging. Volgde er echter een tuchtstraf dan kon de preventieve schorsing hierin opgeslorpt worden. Dan verloor zij haar zuiver administratief karakter.

De nieuwe tekst spreekt echter niet meer over de mogelijkheid de preventieve schorsing « om te zetten ». Vonden de opstellers, gezien de vaststaande administratieve praktijk en de jurisprudentie van de Raad van State, zulks overbodig en blijft de mogelijkheid de preventieve schorsing op te nemen in de strafberekening, bestaan? Of dient deze wijziging in verband gebracht met het geheel nieuwe artikel 133 dat verklaart dat geen straf uitwerking kan hebben voor de periode die voorafgaat? In dit laatste geval volgt dat de opstellers een einde hebben willen maken aan de tweeslachtigheid welke de preventieve schorsing vroeger kenmerkte. Een belangrijke wijziging waarvan de gevolgen bij de bespreking van art. 133 nader onder de loupe genomen worden.

Ook wat de modaliteiten van de preventieve schorsing betreft is er verandering gekomen. « In geval van zware tekortkoming » mag de minister de wedde verminderen ⁽³⁷⁾. De tekst geeft geen nadere aanduiding van wat als « zware tekortkoming » dient beschouwd. De oude tekst preciseerde wel: de minister kon de wedde verminderen wanneer een zware fout, d.i. een fout die aanleiding kan geven tot afzetting, vastgesteld werd (onderverstaan: op heterdaad?) of bekend (art. 21 al. 3). De overheid krijgt door de nieuwe tekst dus een vrijere hand. De bepaling dat het moet gaan om een « zware tekortkoming » kan nauwelijks als een beperking van haar discretionaire macht beschouwd worden, vermits de inhoud zelf van deze woorden thans geheel aan haar appreciatie overgelaten is. Trouwens een lichte tekortkoming zal wel zo goed als nooit aanleiding geven tot een preventieve schorsing: zij is dan eenvoudig onnodig voor het onderzoek. Hieruit volgt dat er kans bestaat dat het verminderen van de wedde als het ware

automatisch het gevolg zou worden van de preventieve schorsing. Aangezien echter de betrokkene door deze maatregel nooit geheel van zijn inkomsten kan worden beroofd, en het anderzijds niet helemaal logisch is iemand die niets presteert een volledige wedde uit te betalen, naast de wedde welke ook nog aan zijn vervanger moet worden uitbetaald, kan deze wijziging als een verbetering van een minder goed geregeld punt beschouwd worden. Overeenkomstig de nieuwe regeling mag de weddevermindering niet meer bedragen dan de helft en mag zij niet voor gevolg hebben dat de betrokkene een lager bedrag zou ontvangen dan «het bedrag van de werklozensteun waarop de betrokkene recht zou hebben, indien hij het voordeel zou genieten van het stelsel van maatschappelijke zekerheid voor werknemers»⁽³⁸⁾.

Dat betekent een aanzienlijke verbetering voor de leerkrachten ten opzichte van het vroegere systeem waarbij hun gehele wedde ingehouden kon worden voor de ganse duur van de preventieve schorsing, d.i. van het tuchtonderzoek, dat gemakkelijk maanden in beslag kan nemen. Zo zal de getroffen leerkracht tenminste niet zo vlug uit economische noodzaak tot nieuwe handelingen welke met de waardigheid en plichten van zijn ambt niet overeen te brengen zijn, gedreven worden⁽³⁹⁾.

Wat er echter gebeuren zal na beëindiging van de tuchtprocedure, is niet zo klaar. De oude regeling voorziet dat de minister dan de geldelijke toestand van het personeelslid definitief regelen zou, in functie van de opgelegde straf, doch dat de sommen als wedde uitbetaald gedurende de periode van preventieve schorsing, behouden bleven⁽⁴⁰⁾. Een duidelijke en logische gefundeerde regeling.

De nieuwe tekst echter luidt als volgt:

«Als het onderzoek ten laste van het personeelslid is beëindigd, wordt de maatregel van weddevermindering ingetrokken, door een beslissing met terugwerkende kracht tot op de datum waarop de weddevermindering uitwerking kreeg, behalve indien het personeelslid, als gevolg van het onderzoek, bij tuchtmaatregel werd geschorst, op non-activiteit gesteld of afgezet»⁽⁴¹⁾.

De weddevermindering draagt dus in principe een voorlopig karakter (1e deel van de alinea), behalve als bij wijze van sanktie een schorsing, een op nonactiviteitstelling of de afzetting uitgesproken wordt. Behalve in die laatste gevallen zal de administratie met terugwerkende kracht de afgehouden sommen uitbetalen om de wedde voor de periode van preventieve schorsing, volledig te maken. Bijgevolg voert deze alinea in haar laatste deel een bijkomende sanktie in welke niet in de lijst van art. 123 opgenomen is en er in bestaat een drastische weddevermindering toe te voegen aan drie welbepaalde straffen, weddevermindering die tweemaal zoveel kan bedragen als die voorzien als sanktie nr. 3, de afhouding op de wedde, en niet gehouden is aan de maximum termijn van 3 maand voor deze sanktie bepaald (art. 125). Waarom werden juist deze sankties gekozen om een bijkomende sanktie aan te hechten? De opgesomde sankties zijn respectievelijk de nrs. 5, 7 en 8 van de lijst der mogelijke tuchtstraffen, dus niet de hoogste drie, niet eens drie opeenvolgende. Tot nog toe was het algemeen aanvaard, zij het ongeschreven, dat de plaats welke de sanktie op de lijst inneemt, haar ernst en zwaarte aanduidt. Artikel 129 zou daarvan dan een afwijking brengen, en namelijk de schorsing bij tuchtmaatregel (nr. 5) in feite zwaarder maken dan de terugzetting in rang (nr. 6) door de afhouding van wedde tijdens de preventieve schorsing definitief te maken voor de eerste en niet voor de tweede. De keuze van de drie sankties zou ook nog een zekere logika vertoond hebben indien het de enige waren met een geldelijke faktor: dan had de

laatste alinea van art. 129 eenvoudig bedoeld kunnen zijn als een uitzondering op art. 133 en een uniek geval waarin de uitwerking van de tuchtstraf aanvangt vanaf het ingaan van de preventieve schorsing, overeenkomstig de opvatting die in het K.B. van 1958 over deze maatregel bestond en door de Raad van State aanvaard was. Doch het zijn niet de enige sankties waar een geldelijke faktor in speelt: de afhouding op de wedde en de terugzetting in rang (nrs. 3 en 6) maken eveneens een financiële aanpassing noodzakelijk. De nieuwe tekst voorziet die trouwens (art. 125 en 127). Wat ook haar invloed op de volgorde en zwaarte der straffen zij, de financiële regeling van de preventieve schorsing houdt een uitzondering in op art. 133, vermits een deel van de tuchtstraf uitwerking krijgt van vóór de tuchtspraak. Enige uitleg zou welkom zijn bij de inschakeling van deze nieuwe regeling.

c. de eigenlijke tuchtstraffen.

Net zoals de oude tekst van 1958 deed, geeft het nieuwe K.B. in volgorde van de opsomming van art. 123, enige uitleg over sommige tuchtstraffen. Precies zoals in de oude tekst, ontbreekt in de nieuwe alle toelichting betreffende de overplaatsing bij tuchtmaatregel (oude terminologie: de disciplinaire overplaatsing) en de afzetting. Bovendien zwijgt de nieuwe tekst over de terechtwijzing en de berisping; de oude vermeldde dat zij slechts na waarschuwing mochten uitgesproken worden (K.B. 2-4-1958 art. 3). Dat stilzwijgen betreffende de overplaatsing bij tuchtmaatregel en de afzetting verdient wel enige aandacht.

Allereerst, de overplaatsing bij tuchtmaatregel.

De administratie heeft steeds het recht een lid van het personeel over te plaatsen in het belang van de dienst. Het geldt dan louter een maatregel van inwendige orde⁽⁴²⁾, vereist geen procedure, geen aanzeg en laat geen beroep toe. Dergelijke maatregel zal worden toegepast wanneer bvb. de houding van een leerkracht spanningen of conflicten teweeg brengt op school, wanneer zij zich gedragen heeft op een wijze die niet aanvaard wordt door ouders, leerlingen of het publiek in het algemeen. Kortom, voor feiten waarvoor eveneens een tuchtsanktie zou kunnen worden toegepast. Bij mijn weten is de overplaatsing bij tuchtmaatregel een nooit aangewende sanktie, doch de overplaatsing bij ordemaatregel in het belang van de dienst wordt wel gebruikt. Vanzelfsprekend speelt hier het appreciatierecht van de overheid en kan het trouwens geheel en al aan te bevelen zijn geen zo ernstige tuchtstraf uit te spreken welke een blijvende smet zou laten op de carrière, terwijl het toch voor de persoon in kwestie en voor het onderwijs op de school, nodig is de oorzaak der moeilijkheden weg te nemen. Anderzijds wekt een overplaatsing bij ordemaatregel in dergelijke omstandigheden — dikwijls zonder zelfs de lichtste tuchtstraf toe te dienen — bij de collega's van de betrokkene een indruk van partijdigheid te zijnen voordele, en bij de betrokkene zelf, de indruk van een straf waarbij de overheid hem handig zijn gerechte kans tot verdediging ontnemt⁽⁴³⁾. De nieuwe tekst had wellicht door eenvoudig enkele modaliteiten voor de overplaatsing bij tuchtmaatregel aan te duiden, deze indruk kunnen wegnemen en wat klaarheid kunnen brengen in de verhouding overplaatsing bij ordemaatregel — overplaatsing bij tuchtmaatregel.

De afzetting is de zwaarste van alle tuchtsankties. Toch heeft men bij het opstellen van de nieuwe tekst het niet nodig geoordeeld zelfs maar de gevolgen of de inhoud van deze maatregel te vermelden. Het geldt weliswaar

een zeer zelden gebruikte sanktie ⁽⁴⁴⁾. Weer geeft de administratie er de voorkeur aan een personeelslid dat niet in dienst gehouden kan worden, op nonactiviteit te stellen tot hij de pensioenleeftijd bereikt heeft, of hem ter beschikking te stellen en vervolgens te pensioneren om gezondheidsredenen. Doch nogmaals, zolang de administratie het nodig oordeelde — niettegenstaande het niet-toepassen ervan — een dergelijke tuchtstraf te voorzien, had zij ook enige uitleg over de betekenis ervan kunnen geven. Dit luchtig overspringen wekt bij het personeel al te gemakkelijk een indruk van « weerloos overgeleverd te zijn » aan een appreciatie recht waarvan de overheid zelf de grenzen bepaalt.

1. de afhouding op de wedde ⁽⁴⁵⁾, sanktie nr. 3; art. 125.

Deze sanktie heeft in het geheel geen wijziging ondergaan. Net zoals vroeger ⁽⁴⁶⁾ mag de afhouding op de wedde niet meer bedragen dan een vierde van de wedde en ten hoogste voor drie maanden opgelegd worden.

2. de schorsing bij tuchtmaatregel sanktie nr. 5; art. 126.

Ook de weinige uitleg over deze sanktie is ongewijzigd gebleven; zij mag niet langer duren dan één jaar en heeft de halvering van de wedde voor gevolg ⁽⁴⁷⁾. Wel moet men naast art. 126 ook nog met art. 129 laatste alinea, rekening houden, dat de finantiële gevolgen van een preventieve schorsing welke vóór de uitspraak van deze tuchtmaatregel zou hebben bestaan, definitief maakt en aldus deze sanktie verzwaart ⁽⁴⁸⁾.

3. de terugzetting in rang, sanktie nr. 6; art. 127.

Het nieuwe K.B. herneemt op dit punt getrouw de inhoud van art. 6 § 3 van het K.B. 1958. Nochtans gaat de vernieuwing waarschijnlijk dieper dan de moderne formulering der Nederlandse versie ⁽⁴⁹⁾.

In het licht van de nieuwe rangschikking der ambten (Deel II - Deel V K.B. 1966) kan deze sanktie namelijk een ruimere toepassingsmogelijkheid en groter gewicht krijgen dan de eenvoudige overname van de oude regel doet vermoeden. Zij zou kunnen betekenen dat een personeelslid binnen het niveau waartoe hij behoort, van een bevorderingsambt kan worden teruggebracht tot een selectieambt of een wervingsambt, en van een selectieambt, tot een wervingsambt. Bij wijze van voorbeeld zou binnen het niveau van het lager onderwijs, een hoofdonderwijzer of een directeur van een lagere school (bevorderingsambten) tot onderwijzer in een lagere oefenschool (selectieambt) of tot gewoon onderwijzer (wervingsambt) teruggebracht kunnen worden ⁽⁵⁰⁾. Doch dit is slechts een gissing vermits nadere gegevens in verband met de terugzetting in rang telkenmale ontbreken.

Mits deze sanktie te koppelen aan een overplaatsing in het belang van de dienst (ordemaatregel), zou zij efficiënt kunnen zijn. De overplaatsing zou evenwel de tuchtstraf aanzienlijk zwaarder maken dan de tekst laat blijken: de tekst vermeldt namelijk alleen dat voortaan de wedde verbonden aan de nieuwe functie zal worden uitbetaald. Daarbij zou de louter administratieve maatregel der overplaatsing een aantal lasten van materiële of van psychologische aard toevoegen, zoals daar zijn: verhuizing, verwijdering van familie en vrienden, wederaanpassing in een nieuw milieu onder niet-gunstige omstandigheden e.a.

4. op nonactiviteitstelling, sanktie nr. 7; art. 128.

De tekst van het nieuwe K.B. is ook voor deze sanktie een getrouwe weergave van die van 1958 ⁽⁵¹⁾ zodat geen

van de vraagtekens bij het hermaken van het statuut een antwoord kregen. De duur van de straf kan schommelen van minimum, één jaar, tot maximum, vijf jaar: gedurende de eerste twee jaar ontvangt de betrokkene de helft van zijn laatste activiteitswedde, bij wijze van wachtgeld. Nadien wordt het wachtgeld vastgesteld op het bedrag dat hij zou ontvangen moest hij « voortijdig in ruste » gesteld worden, zonder dat dit laatste bedrag echter hoger liggen mag dan de helft van zijn laatste activiteitswedde.

De getroffen leerkracht mag steeds zijn wederindienstneming aanvragen nog vóór de « straftijd » verstreken is. Of en onder welke voorwaarden hij eventueel vervroegd weer in dienst genomen zou worden, is niet vermeld. De beslissing zowel als de modaliteiten blijven geheel aan de appreciatie van de overheid overgelaten.

Eén moeilijkheid, die echter niet uit de tekst van het disciplinair statuut zelf oprees, is bij gelegenheid van het opstellen van het K.B. 1966 uit de weg geruimd: de verwarring die naar aanleiding van de terbeschikkingstelling bij maatregel van orde, voorzien in art. 6 van het K.B. 18-7-1936 ⁽⁵²⁾, en die grote gelijkenis vertoonde met de op nonactiviteitstelling van het disciplinair statuut, kon bestaan. De toepassingsmodaliteiten van deze terbeschikkingstelling en haar verhouding tot het disciplinair statuut en de op nonactiviteitstelling, werden nooit nader bepaald. Volgens Cogge en Stoffelen ⁽⁵³⁾ loste de administratie de moeilijkheid op door « bij gebrek aan gepaste en duidelijke reglementatie » de terbeschikkingstelling overeenkomstig het K.B. 1933 « liever niet » toe te passen. Het K.B. 1966 heeft alle mogelijkheid tot verwarring voor goed uitgeschakeld door het K.B. 1933 op te heffen voorzover het betrekking heeft op de personeelsleden van het rijksonderwijs ⁽⁵⁴⁾.

3. Procedures en waarborgen.

Het nieuwe K.B. heeft de artikelen welke betrekking hebben op de procedure gegroepeerd: art. 130 tot en met 136, welke enkele fundamentele principes inhouden, en de art. 168 tot en met 190 welke de samenstelling (art. 168-178) en de werking (art. 179-190) van de Raad van beroep regelen. De nieuwe regeling is meer overzichtelijk en, vooral wat de Raad van Beroep betreft die toch de Tuchtraad vervangt, meer gedetailleerd. Zij brengt verschillende nieuwigheden. De voornaamste betreft wel de bevoegdheid van de Raad. Art. 15 van het K.B. van 1958 bepaalde dat alle zaken « die aanleiding kunnen geven tot de toepassing van een andere straf dan de terechtwijzing of de berisping... door de Minister voor advies bij de tuchtraad worden aanhangig gemaakt. » Wie besliste of het zulk een zaak was, en op grond waarvan deze beslissing genomen diende te worden, werd niet nader bepaald, alhoewel daarvan de mogelijkheid voor een (adviserende) beoordeling door een onpartijdig orgaan afhing. Volgens de nieuwe regeling mag echter het personeelslid, ongeacht de ernst van de straf welke hem boven het hoofd zweeft, binnen de twintig dagen die volgen op de kennisgeving van het voorstel, langs de hiërarchische weg een bezwaarschrift indienen bij de Raad van Beroep, eveneens om een advies aan de Minister te bekomen (art. 135). De mogelijkheden voor een onpartijdige beoordeling zijn aldus toegenomen.

Ook inzake de algemene fundamentele regelen brengt het K.B. 1966 verschillende nieuwigheden. Vooral de kwestie van de terugwerkende kracht van de tuchtspraak trekt de aandacht.

Anderzijds zijn sommige duistere punten uit de regeling van 1958 zonder opheldering gebleven. De rechtspraak van de Raad van State had het tuchtstatuut op

meerdere punten aangevuld. Het stilzwijgen van het nieuwe K.B. kan natuurlijk een aanvaarden van de oplossingen van de Raad van State inhouden doch dat is niet noodzakelijk zo.

Overigens is de Raad van State niet zonder meer gebonden door een nieuwe zienswijze van de administratie: hij kan ze eventueel afwijzen indien hij ze strijdig oordeelt met wet of grondwet.

a. de algemene fundamentele regeling.

1. art. 130.

De strafvordering schorst de tuchtvordering en de tuchtspraak (art. 130 al. 1).

In de oude tekst ⁽⁵⁵⁾ ontbreekt de vermelding van de tuchtspraak. De uitdrukkelijke toevoeging ervan is opvallend. Is zij bedoeld om te voorzien in de gevallen waarin de tuchtaktie op de uitspraak na, geheel voltooid zou zijn op het ogenblik dat een strafvordering wordt ingesteld? Dergelijke gevallen moeten uiteraard wel zeldzaam zijn. Bovendien had de oude tekst kunnen volstaan: de uitspraak is immers de laatste fase van de tuchtprocedure, dus nog een deel ervan, zodat het instellen van een strafvordering haar opschorten zou.

Ook de rechtspraak van de Raad van State kan bezwaarlijk aanleiding gegeven hebben tot dergelijke vervollediging van de tekst. Er is mij geen enkel geval bekend waarbij de vraag of de tuchtspraak aan de regel van de schorsing ontsnapt, één der betwiste punten was. Integendeel, de Raad heeft herhaaldelijk bevestigd dat de administratieve overheid gebonden is door de kracht van gewijsde van de uitspraken der hoven en rechtbanken betreffende de vaststelling der feiten ⁽⁵⁶⁾. Logischerwijze volgt daaruit dat voor de tuchtspraak rekening gehouden moet worden met de beslissing van de strafrechter en dat zij dus moet wachten tot de uitslag der strafvordering bekend is, m.a.w. dat ook de tuchtspraak geschorst wordt door de strafvordering.

De tweede alinea van art. 130 duidt de grens aan van het principe uit de eerste alinea: ongeacht de uitslag van de strafvordering oordeelt alleen de bevoegde administratieve overheid over de toepassing der tuchtstraffen.

Dit is de bijna letterlijke overname van de oude tekst ⁽⁵⁷⁾. Enige vervollediging zou nochtans niet misplaatst geweest zijn. Immers, wanneer men zich alleen op de tekst verlaat, maakt de tweede alinea de eerste zinloos.

De rechtspraak van de Raad van State heeft het verband tussen beide alinea's toegelicht: de administratie is gebonden door de uitslag van de strafvordering voor zover het bestaan der feiten daarin wordt vastgesteld doch in het bepalen van hun betekenis en ernst als tuchtfouten, evenals in het toemeten van de tuchtsanktie, oordeelt zij soeverein ⁽⁵⁸⁾.

2. art. 131.

Een tuchtstraf mag pas worden uitgesproken nadat de betrokkene vooraf werd gehoord en de mogelijkheid kreeg kennis te nemen van zijn dossier.

Dit principe was reeds opgenomen in art. 8 van het disciplinair statuut van 1958 en heeft slechts een geringe vormwijziging ondergaan in de Nederlandse tekst. Het behoort volgens de rechtspraak van de Raad van State tot de essentiële rechten der verdediging ⁽⁵⁹⁾.

De M.O. 1-8-1956 welke de procedureregeling voor een tuchtonderzoek behandelt is evenmin volkomen duidelijk wat de wijze van horen van de betrokken leerkracht betreft. De instructies zeggen hieromtrent het volgende:

« Hoofdzaak is dat beklaagde volledig kennis kunne nemen van de hem ten laste gelegde grieven, en dat hem

gelegenheid worde geboden daarop te antwoorden, desnoods met behulp van nieuwe getuigen waarvan hij de tussenkomst inroept ⁽⁶⁰⁾ ».

Dat zulks hoofdzaak is, wordt door de Raad van State volkomen beaamd. Zijn rechtspraak aangaande het horen van de beklaagde in tuchtzaken, is gekenmerkt door het weinig belang dat hij hecht aan strakke vormelijkheid. Wanneer geen tekst uitdrukkelijke voorschriften dienaangaande geeft, verklaart de Raad van State dat de rechten der verdediging ongeschonden zijn en aan de regel dat de betrokkene gehoord moet worden is voldaan, wanneer hem de gelegenheid geboden werd uitleg te geven over alle hem ten laste gelegde feiten ⁽⁶¹⁾, hoe dan ook ⁽⁶²⁾.

3. Art. 132.

Iedere tuchtmaatregel wordt gemotiveerd en vermeldt eventueel het eensluidend of niet eensluidend advies van de Raad van Beroep.

Behalve dat de term « tuchtraad » vervangen werd door « Raad van Beroep », is dit artikel de getrouwe weergave van art. 18 van het besluit van 1958.

Voor een tuchtstraf is motivering wel een substantiële vereiste, zelfs als de tekst van het disciplinair statuut ze niet uitdrukkelijk vereist ⁽⁶³⁾, doch de Raad van State heeft zich ook daarvoor weinig formalistisch getoond. Waar het op aankomt is dat de tuchtspraak duidelijk de feiten aanduidt die als grond weerhouden werden ⁽⁶⁴⁾ en dat de Raad van State zijn toetsingsrecht kan uitoefenen. Het volstaat bvb. dat hij door de tuchtspraak naast het dossier van de zaak te leggen, een duidelijk inzicht krijgt ⁽⁶⁵⁾. Bovendien houdt de motiveringsplicht niet de plicht in alle ingeroepen middelen te beantwoorden ⁽⁶⁶⁾.

Ook heeft de ongegrondheid of onjuistheid van één motief niet noodzakelijk de nietigheid van de opgelegde straf voor gevolg: wanneer dat motief namelijk niet doorslaggevend was en er voldoende andere, gegronde motieven overblijven ⁽⁶⁷⁾.

4. art. 133.

Geen straf kan uitwerking hebben voor de periode die aan de straf voorafgaat.

Het oude besluit van 1958 bevat geen artikel dat hieraan beantwoordt. Dit nieuwe artikel dat klaarblijkelijk geïnspireerd werd door het gelijkkluidend strafrechtelijk principe, en dat op het eerste gezicht een belangrijke waarborg voor de leerkrachten vastlegt, doet echter een vraag rijzen in verband met de gevestigde rechtspraak van de Raad van State, volgens welke de straf terugwerkende kracht kan hebben over een periode gedurende welke de betrokkene op regelmatige wijze uit de dienst verwijderd was, bvb. door preventieve schorsing. Een duidelijk voorbeeld is het geval Dabompré ⁽⁶⁸⁾ betreffende de afzetting van een personeelslid van het Nationaal Instituut voor Radio-Omroep, afzetting waaraan terugwerkende kracht verleend was voor een periode gedurende welke de belanghebbende door preventieve schorsing (regelmatige beslissing) uit zijn ambt verwijderd was.

De Raad van State verklaarde uitdrukkelijk dat door de afzetting te doen terugwerken tot een datum waarop het personeelslid krachtens een regelmatige en niet betwiste beslissing uit zijn ambt verwijderd was, de tucht-overheid geen inbreuk maakte op het beginsel van de niet-terugwerking der tuchtstraffen ⁽⁶⁹⁾.

Zal het nieuwe artikel 133 nu een eind stellen aan deze vaste rechtspraak, althans voor zover het tuchtge-

vallen van het rijksonderwijs betreft? De oplossing door de Raad van Staat uitgewerkt is nochtans redelijk, ja zelfs rechtvaardig voor de betrokkene: een preventieve schorsing mag dan nog een maatregel van inwendige orde heten, in feite is zij een last die op de betrokkene drukt op dezelfde wijze als een tuchtschorsing of een andere straf. Is het dan niet slechts korrekt met haar rekening te houden bij het opleggen van de sanktie; zoals de strafrechter rekening houdt met de voorlopige hechtenis? De tekst van artikel 133 laat echter weinig ruimte over voor interpretatie in de zin van de gevestigde jurisprudentie: hij spreekt zo uitdrukkelijk van de periode die aan de *uitspraak* voorafgaat. Indien hij gesproken had van de periode die aan de *tuchtprocedure* voorafgaat, was hij heel goed te verenigen geweest met de bestaande jurisprudentie. Indien de Raad van State zou oordelen dat het aanrekenen van bvb. de preventieve schorsing niet verenigbaar zou zijn met de tekst van artikel 133, zouden de leerkrachten door de toevoeging van een waarborg in feite benadeeld worden.

5. art. 134.

De opgelopen straffen worden opgetekend in het beoordelingsdossier. Doorhaling van de straffen kan geschieden volgens de modaliteiten, bepaald door de Minister.

Dit artikel is de getrouwe weergave van artikel 19 van het K.B. van 1958.

Er is nog steeds geen ministerieel besluit verschenen dat de modaliteiten van doorhaling regelt.

Wel heeft de Raad van State in drie recente gevallen welke alle drie ambtenaren van het ministerie van financiën betreffen, dit probleem behandeld. In zake Rasquin ⁽⁷⁰⁾ verklaarde hij dat de overheid de straf geheel of gedeeltelijk kan intrekken, dat zulke maatregel een gunst is en het personeelslid er geen recht op kan doen gelden, en dat de overheid ze bovendien afhankelijk kan stellen van de voorwaarden die zij gepast acht. Het arrest Van Criecken ⁽⁷¹⁾ omschreef de draagwijdte van zulke doorhaling. De overheid mag met een op de signalementsfiche vermelde doorgehaalde tuchtstraf geen rekening houden wanneer het gaat om het appreciëren van de waarde van een agent met het oog op een bevordering. Zij mag er echter wel rekening mee houden wanneer het er om gaat de strafmaat te bepalen voor een nieuwe fout van dezelfde soort als de eerste. Het arrest Geerinckx ⁽⁷²⁾ gaf een verdere verduidelijking der draagwijdte: de doorhaling van een tuchtstraf in het beoordelingsdossier geldt slechts voor de toekomst en raakt niet aan reeds ontstane toestanden.

6. Art. 136.

De minister bepaalt de modaliteiten van het onderzoek van de behandelde zaken, met inachtneming van de rechten van het personeelslid.

Dit geheel nieuwe artikel schenkt de minister de bevoegdheid om een reglement op te stellen betreffende de wijze waarop het onderzoek in tuchtzaken dient te gebeuren. De betekenis van de woorden « met inachtneming van de rechten van het personeelslid » is niet onmiddellijk duidelijk. Mogelijk verwijzen zij naar de waarborgen bepaald in het disciplinair statuut.

Richtlijnen voor de wijze waarop tuchtonderzoeken gevoerd dienden te worden, waren tot nog toe niet tegenstaande het ontbreken van een dergelijk artikel vervat in twee ministeriële omzendbrieven ⁽⁷³⁾ welke blijk gaven van grote zorg voor de objectiviteit van

die onderzoeken. Beide omzendbrieven namen de vorm aan van instructies aan met een tuchtonderzoek belaste personen.

Op één punt ware wellicht bij gelegenheid van het opstellen van een nieuw reglement verbetering wenselijk. De omzendbrief van 1-8-1956 bepaalt, zoals hoger reeds gezegd werd:

« Hoofdzaak is dat beklaagde volledig kennis kunne nemen van de hem ten laste gelegde grieven, en dat hem de gelegenheid worde geboden daarop te antwoorden, desnoods met behulp van nieuwe getuigen waarvan hij de tussenkomst inroept. »

Recht op de hulp van een verdediger wordt daarbij echter niet voorzien.

Bij toepassing van het K.B. van 1958 was dat niet zo'n groot bezwaar, vermits voor alle behalve de lichtste twee tuchtstraffen, het advies van de tuchtraad noodzakelijk was en in de procedure voor de tuchtraad de bijstand van een verdediger uitdrukkelijk werd voorzien (art. 15 - art. 17).

Het K.B. van 1966 vervangt de tuchtraad echter door de Raad van Beroep, wiens advies niet verplichtend is, doch afhankelijk van het al of niet indienen van een bezwaarschrift door de betrokken leerkracht (art. 135). In die gevallen waarin de betrokkene naderhand geen bezwaarschrift indient, staat hij er in zijn verdediging alleen voor, vermits de tuchtuitspraak zal geveld worden uitsluitend op basis van het dossier van het onderzoek. Daarom zou het billijk zijn de beschuldigde leerkracht ook voor het onderzoek de hulp te verzekeren van iemand die in dergelijke aangelegenheden onderlegd is. Een vingervijzing in die richting ligt besloten in een uitspraak van de Raad van State in zake Bury ⁽⁷⁴⁾; het recht te worden gehoord houdt het recht in door een raadsman te worden bijgestaan. Welnu, de leerkrachten worden tijdens het tuchtonderzoek door de inspectie « gehoord ». Het zou goed zijn hun de bijstand van een raadsman te verzekeren.

b. de Raad van Beroep.

1. samenstelling.

De Raad van Beroep ⁽⁷⁵⁾ is onderverdeeld in 3 afdelingen: een nederlandstalige, een franstalige en een duitsstalige, respectievelijk bevoegd voor de personeelsleden der overeenkomstige taalrollen (art. 169). Elke afdeling omvat zeven commissies, welke overeenkomstig de nieuwe regeling der ambten bevoegd zijn voor telkens één categorie van personeelsleden (art. 170). Iedere afdeling telt 43 leden, de voorzitter inbegrepen; iedere commissie, zeven (zes plus de voorzitter der afdeling welke telkens als voorzitter van iedere commissie optreedt). (art. 171). De vroegere tuchtraad omvatte zes zelfstandige afdelingen: drie nederlandstalige en drie franstalige (art. 9 al. 1). De nieuwe regeling heeft door ook een duitsstalige afdeling te voorzien, voor de Duitssprekende leerkrachten een waardevolle verbetering gebracht. De afdelingen van de tuchtraad waren bevoegd elk voor één cyclus van het onderwijs: de lagere, sekundaire of hogere cyclus (art. 9 al. 2) en omvatten één kamer voor inrichtingshoofden, hoofden van afdelingen, provisors en onderdirekteurs, en één kamer voor de overige personeelsleden (art. 9 laatste al.). Deze indeling was opgesteld overeenkomstig de toen bestaande categoriën van het personeel, dus overeenkomstig het principe dat ook door het K.B. van 1966 gevolgd is.

Evenals onder de regeling van 1958 (art. 10) komen de voorzitters uit de rangen der « opperamtenaren » of inspecteurs-generaal van het onderwijs bij het Ministerie van Nationale opvoeding en Cultuur. » (art. 172 al. 1).

Zij worden gekozen, hoe, echter, en door wie, is niet vermeld. Wellicht is het de minister die hen « uitkiest » en benoemt. Tenminste, art. 172 al. 2 zegt dat de overige leden der commissies « worden gekozen onder de personeelsleden... » terwijl art. 175 over hen bepaalt dat de minister hen benoemt voor een periode van vier jaar. Bovendien, werden de voorzitters vroeger reeds door de minister benoemd: « Voor elke afdeling wijst de Minister een voorzitter en twee plaatsvervangers aan... » (K.B. 1958, art. 10). De termen van art. 172 laten echter wel enige twijfel toe.

De leden van de commissies, andere dan de voorzitter, worden gekozen onder de personeelsleden behorende tot de categorie waarover de commissie bevoegd is en die bovendien ten minste 35 j. oud zijn en 10 j. dienst tellen in het rijksonderwijs (art. 172 al. 2). De minister benoemt ze voor een periode van 4 jaar (art. 175 al. 1). Drie van de zes leden moeten bovendien de vakorganisatie vertegenwoordigen: zij worden gekozen onder de vertegenwoordigers van de voornaamste drie vakorganisaties welke zitting hebben in de Syndicale Raad van Advies van het ministerie van nationale opvoeding en cultuur (art. 173). Voor ieder lid worden twee plaatsvervangers aangeduid onder dezelfde voorwaarden als de effectieve leden die zij eventueel zullen vervangen (art. 174). Deze regeling stemt geheel overeen met die voor de vroegere tuchtraad (K.B. 1958 art. 11 en 13). Een klein verschil dat de moeite van het opmerken mis schien wel waard is: art. 172 al. 2 stelt als voorwaarde om lid van een commissie te kunnen worden, tenminste 10 jaar dienst te hebben in het rijksonderwijs. Het K.B. van 1958 sprak van 10 jaar dienst in het onderwijs. De uitdrukkelijke toevoeging van het prefix « rijks- » is wel kenmerkend voor de tendens tot verzuiling die het onderwijs in België steeds scherper tekent.

Net als voorheen (K.B. 1958 art. 13 al. 1) zijn de mandaten hernieuwbaar. Nieuw is de bepaling volgens welke indien een effectief lid wegvalt vóór het verstrijken van zijn mandaat, zijn plaatsvervanger het zal voltooien (art. 176). Het aantal sekretarissen werd verlaagd (één per afdeling, zoals vroeger, doch het K.B. 1966 voorziet slechts drie afdelingen en het K.B. 1958 voorzag er zes) doch voor elke sekretaris zullen er twee plaatsvervangende sekretarissen zijn, zodat deze wijziging in de praktijk wel geen vertraging van het werktempo zal voor gevolg hebben. Zoals vroeger reeds zijn de sekretarissen niet stemgerechtigd ⁽⁷⁶⁾.

2. de procedure.

Het deel van het K.B. dat de procedure voor de Raad van Beroep behandelt is wel het deel dat het meest vernieuwd werd. Nochtans beperken de nieuwigheden zich er meestal toe aan te vullen wat bestond.

Verschillende termijnen werden ingevoerd.

Allereerst, een termijn van twintig dagen voor het aanhangig maken van de zaak, welke loopt vanaf de dag waarop de betrokkene mededeling krijgt van het voorstel van straf (art. 135 en 179). Vervolgens beschikt de minister over een termijn van 1 maand, te rekenen vanaf het indienen van het bezwaarschrift, om het volledig dossier van de zaak evenals het signalementsdossier van het betrokken personeelslid, aan de Raad over te maken (art. 180). De Raad zelf is verplicht — behalve in geval tevens een strafvervolg ingesteld werd over dezelfde feiten — de zaak af te handelen en advies uit te brengen binnen de 3 maand na het ontvangen van het dossier. De minister kan in dringende gevallen een snellere afhandeling vragen, doch de Raad beschikt minimum over 1 maand (art. 182). Het K.B. bepaalt niet binnen

welke termijn na het ontvangen van het advies, de minister moet beslissen.

Het vaststellen van deze tijdslimieten zou wel eens één van de meest waardevolle vernieuwingen kunnen zijn. Zij kunnen immers de vlote afhandeling der tuchtzaken zeer in de hand werken, terwijl juist de traagheid van de procedure één der belangrijkste hinderenissen voor haar toepassing was. De verbetering is echter halverwege blijven steken: er is geen termijn vastgesteld voor het vellen van de uiteindelijke tuchtspraak door de minister, evenmin als voor het onderzoek der zaak vóór het aanhangig maken bij de Raad van Beroep. Misschien zal het reglement waarvoor de minister machtiging ontvangt (art. 136 en 190) hierin nog verbetering brengen. Een andere lakune die de waarde van het invoeren van deze termijnen aantast is het ontbreken van sancties voor het niet naleven ervan. Het bezwaarschrift dat niet tijdig binnenkomt zal waarschijnlijk zonder gevolg blijven, doch wat er gebeuren zal als de minister of de Raad de termijnen niet eerbiedigen is een open vraag.

Een tweede aanvulling die de aandacht verdient, ligt besloten in art. 181. Het K.B. van 1966 beperkt zich er niet toe te verklaren dat het volledig dossier van de zaak evenals het persoonlijk dossier van de betrokkene moet worden overgemaakt (art. 180, herhaling van art. 15 al. 2 van het K.B. 1958), doch preciseert wat het dossier van de zaak minimum moet bevatten (art. 181): « o.m. het verslag van het onderzoek, de motieven van het getuigenverhoor en van de onontbeerlijke confrontatie alsmede de stukken waaruit blijkt dat de verzoeker in staat werd gesteld, zijn middelen, van verweer te laten gelden nadat hij inzage kreeg van het dossier. Dit artikel verschaft meteen waardevolle inlichtingen over de wijze waarop het onderzoek dat het strafvoorstel voorafgaat, gevoerd dient te worden. Het herneemt daarbij enkele punten uit de M.O. 1 augustus 1956 waarover hoger reeds sprake was.

Het K.B. van 1966 heeft ook de regeling inzake wraking van de leden der commissie aanzienlijk bijgewerkt, blijkbaar om te voorkomen dat de betrokkene de ledenlijst zó zou « kuisen » dat hij het evenwicht tussen de verschillende vertegenwoordigde groepen zou verbreken en aldus de objectiviteit van het advies in gevaar brengen. Art. 14 van het K.B. van 1958 verklaarde slechts dat de betrokkene één of meer leden van de tuchtraad mocht wraken (zonder beperking dus) en zijn redenen daarvoor aan de voorzitter moest bekend maken. De voorzitter besliste dan. Bovendien wraakte de voorzitter zelf op eigen initiatief elk lid dat, naar hij oordeelde, als rechter in eigen zaak zou kunnen worden beschouwd. De nieuwe regeling voorziet dat zodra de zaak aanhangig gemaakt is, de sekretaris aan de verzoeker de lijst bezorgt der achttien effectieve en plaatsvervangende leden der bevoegde commissie (art. 187 al. 1) waaruit de verzoeker maximum 6 personen mag wraken: ten hoogste drie van hen die door de minister rechtstreeks benoemd zijn en drie van hen die op voorstel der vakorganisaties benoemd werden, a rato van 1 per vakorganisatie (art. 187 al. 2, 3). Daar het weinig waarschijnlijk is dat de betrokkene de vertegenwoordiger van zijn eigen vakorganisatie zou wraken, herleidt deze regeling zijn mogelijkheden in feite tot 5 personen. Wie naar het oordeel van de voorzitter als rechter in eigen zaak zou kunnen worden beschouwd, wordt « bovendien... » gewraakt (art. 187 in fine). Het is niet volkomen duidelijk of dit betekent: boven en buiten de zes die de verzoeker wraken mag. Indien niet, zou de waarborg hem in het eerste deel van deze regeling gegeven, gevoelig besnoeid zijn.

Het appreciatierecht van de voorzitter is ingedijkt : om te beginnen heeft hij niet meer te beslissen over het al of niet toestaan van de wrakingen door de beklaagde, maar bovendien geeft het K.B. hem enkele richtlijnen aangaande wie als rechter in eigen zaak zou kunnen optreden : de voorzitter zelf, indien de zaak een personeelslid betreft dat onder zijn bestuur of inspectie ressorteert (K.B. 1966 art. 186 al. 1 ; K.B. 1958 art. 12 al. 1) ; ieder die de echtgenoot of een bloed- of aanverwant tot en met de vierde graad zou zijn van de verzoeker (K.B. 1966 art. 186). Deze laatste bepaling is niet beperkend (art. 187 in fine).

Ook de quorum-regeling werd vernieuwd. Onder het oude statuut moest de kamer van de tuchtraad voltallig zijn om geldig te kunnen beraadslagen (K.B. 1958 art. 16 al. 2). Het nieuwe K.B. stelt zich tevreden met een quorum bestaande uit de voorzitter en vier andere leden (art. 188). De stemming is geheim (art. 189), zoals vroeger reeds voor de tuchtraad (K.B. 1958 art. 16 in fine) ; onthouding is verboden en voor een beslissing is de volstrekte meerderheid der aanwezige leden vereist (art. 189). Staking van stemmen wordt beschouwd als gunstig advies voor de verzoeker (art. 189 in fine).

Het bekomen advies moet vermelden met hoeveel stemmen voor en hoeveel stemmen tegen het tot stand kwam. (art. 184 in fine).

De laatste vier bepalingen zijn eveneens innovaties. Gans deze regeling van quorum en stemming geeft blijk van bezorgdheid voor een vlottere afhandeling der tuchtzaken. De bepaling betreffende de staking der stemmen is bovendien een tegemoetkoming vanwege de administratie welke de leerkrachten zullen appreciëren.

Het voorstellen van de zaak voor de zetelende Raad heeft praktisch geen wijzigingen ondergaan en bevatte trouwens voldoende waarborgen van objectiviteit. De minister wijst een verslaggever aan welke hij kiest onder de ambtenaren of inspecteurs die niet aan het onderzoek hebben deelgenomen. Deze verslaggever zet aan de commissie de voorgeschiedenis van de zaak op objectieve wijze uiteen en deelt — zonder commentaar — de uitslag van het onderzoek mee. Dat is zijn hele taak. Hij is namelijk niet stemgerechtigd (K.B. 1966 art. 184 al. 1, 2 ; K.B. 1958, art. 16). De commissie hoort de betrokkene, welke persoonlijk dient te verschijnen en zich in zijn verdediging kan laten bijstaan « door een advocaat, een personeelslid van het rijksonderwijs, in werkelijke dienst of gepensioneerd en door een afgevaardigde van een erkende vakorganisatie » (K.B. 1966 art. 183). Het K.B. van 1958 (art. 17) gaf de verzoeker de keuze uit de opgesomde drie mogelijkheden (⁷⁷), de nieuwe tekst schijnt echter de gezamenlijke bijstand van alle drie toe te laten. Het advies dat aldus aan de minister bezorgd wordt bindt hem net zo min als vroeger het advies van de tuchtraad. De tekst van art. 185 doet zulks duidelijk verstaan waar hij zegt dat elke beslissing die niet overeenstemt met het advies van de Raad met redenen omkleed moet zijn. De verplichting het strafbesluit te motiveren was overigens al in art. 132 opgelegd. Deze herhaling, speciaal in verband met het niet-overeenstemmen met het advies van de Raad van Beroep, schijnt erop te wijzen dat de redenen waarom de minister van het advies afwijkt, dienen aangegeven.

Wat er ook van zij, de beslissing van de minister zal door hem zelf of door zijn afgevaardigde zowel aan de Raad als aan het betrokken personeelslid worden medegedeeld (art. 185). Dat betekent dus dat de Raad van Beroep zal vernemen hoe de door hem onderzochte zaken aflopen, of de minister ze op dezelfde wijze beoordeeld heeft of niet, en in dit laatste geval, waarom hij afweek van de zienswijze van de Raad (⁷⁸).

Deze nieuwigheid — het K.B. 1958 voorzagt niets in dit

verband — zou het begin kunnen worden van een jurisprudentie waar lijn in zit. Zij stelt de Raad immers in staat rekening te houden niet alleen met zijn eigen voorgaande adviezen, maar ook met de feitelijke uitslag van vroeger behandelde zaken, evenals met de redenen welke de minister van zoveel gewicht achtte dat zij niet toelieten de zienswijze van de Raad te volgen (⁷⁸).

Hoe belangrijk en waardevol het opbouwen van zulk een jurisprudentie zou zijn, behoeft geen commentaar.

e. beroep tegen de beslissing van de minister.

Het K.B. van 1966, net als het vorige besluit van 1958, spreekt niet over enige mogelijkheid van beroep tegen de beslissing van de minister. Nochtans staat voor een gestraft personeelslid nog beroep bij de Raad van State open (W. 23-12-1946, art. 9).

Konklusies.

De belangrijke wijzigingen die het tuchtstatuut onderging tonen aan dat het niet slechts omwille van de volledigheid toegevoegd werd aan de herziening van het overige deel van het statuut. De administratie heeft klaarblijkelijk bewust naar vernieuwing gestreefd en daarbij oog gehad voor de belangen van de leerkrachten : de toevoeging van een duitstalige afdeling aan de Raad van Beroep en het opnemen van een verbod de tuchtraffen te laten terugwerken, zijn hiervan duidelijke voorbeelden.

De aangebrachte verbeteringen verraden een tendens tot jurisdiktionalisatie. Toch is het gebleven bij een paar voorzichtige stappen in die richting. Meer substantiële maatregelen zoals het toevertrouwen van de beslissing aan een onpartijdig lichaam (de Raad van Beroep bvb.) of het verlenen van een bindend karakter aan het advies van de Raad van Beroep, zijn er niet gekomen.

De voornaamste kenmerken van het disciplinair statuut 1966 kunnen als volgt samengevat : het is een herwerking op basis van het oude statuut, die op sommige punten tamelijk sterk ingegrepen heeft (de preventieve schorsing, de Raad van Beroep) terwijl zij andere, waar nochtans op vrij eenvoudige wijze kon bijgewerkt worden, onaangeraakt gelaten heeft. Het geheel belooft wel een meer handelbaar instrument voor tuchthandhaving te worden. Het appreciatierecht en de bewegingsvrijheid van de administratie blijven zeer ruim, doch het statuut poogt op duidelijke wijze aan de leerkrachten een objectieve beoordeling te verzekeren.

Als wezenlijke verbeteringen kunnen onder meer worden aangestipt : de grotere overzichtelijkheid en helderheid van de tekst, enkele waardevolle aanvullingen inzake procedure (de duitstalige afdeling van de Raad van Beroep, de termijnen, de verplichtingen voor de minister de redenen aan te duiden waarom hij van het advies van de Raad afwijkt, en de verplichting zijn beslissing mee te delen aan de Raad zowel als aan de leerkracht), de kleine plichtencodex, de financiële regeling van de preventieve schorsing.

Onder de punten waarop verbetering achterwege gebleven is of zelfs nieuwe moeilijkheden rijzen dient aangestipt : dat geen uitleg gegeven wordt aangaande de praktische betekenis en gevolgen van sommige straffen (de afzetting, de disciplinaire overplaatsing, de terechtwijzing, de berisping) of betreffende het verband tussen bepaalde fouten of groepen van fouten en bepaalde straffen. Ook ontbreken alle gegevens betreffende het statuut van een leerkracht die ten gevolge van een preventieve schorsing of van een tuchtstraf uit zijn werkring verwijderd is : blijft hij onverminderd onderworpen aan het gezag van de administratie ? Blijven

plichtencodex en tuchtstatuut op hem toepasselijk? Om slechts één praktisch voorbeeld te geven: daar zijn inkomen gevoelig verminderd werd, is hij verplicht voorlopig een andere winstgevendende bedrijvigheid te zoeken; blijven de regelingen inzake kumul en onverenigbaarheden op hem toepasselijk? Kan hij getuigtigd worden omdat hij een werkje aanvaard heeft dat in normale omstandigheden niet zou stroken met de waardigheid van zijn ambt?

Thans is het wachten op de administratie: zal zij het door haar bewerkte statuut in toepassing brengen, in ruime of in beperkte mate, of zal zij de voorkeur blijven geven aan oplossingen «van inwendige orde»? Indien dit laatste werkelijkheid wordt, kan wel gevraagd worden: waarom zoveel werk en tijd besteden aan het opstellen van een disciplinair statuut? Als de gezagsuitoefening in feite andere wegen volgt dan de teksten laten verwachten, moet zij dan niet aan een volledige herziening onderworpen worden?

G. CRAENEN

(1) St. 17 juli 1958; gew. K.B. 22-XII-1964, art. 1). Opgeheven: K.B. 29-VIII 1966 art. 198, 9e.

(2) *De Visscher, P., Faut-il juridictionnaliser la fonction disciplinaire? Recueil de la jurisprudence du droit administratif et du conseil d'Etat, 1962-1963, pp. 241-248; p. 244.*

(3) De aard van een maatregel van inwendige orde impliceert zelfs geenszins het uitoefenen van een recht van verdediging. R.v.S., *Cocq*, nr. 629, 15-12-1950.

(4) Het koninklijk besluit van 1958 trad in de plaats van volgende teksten.

— K.B. 9 februari 1927, gew. K.B. 25 maart 1935, betreffende het tuchtselsel toepasselijk op het personeel van het middelbaar en normaal onderwijs.

— K.B. 23 november 1933, gew. bij het K.B. 16 jan. 1935, betreffende de tuchtstraffen op te leggen aan het personeel der rijksinstellingen voor technisch en landbouwonderwijs.

— K.B. 28-8-1930, houdende reglement op de tuchtstraffen toepasselijk op de ambtenaren en beampten die afhangen van het Bestuur van Schone Kunsten, Letteren en Openbare Bibliotheken.

— de artikelen 54-57 van het K.B. 16-10-1933 houdende het organiek reglement voor het Conservatorium te Brussel.

— de artikelen 47-51 van het K.B. 16-10-1933 houdende het organiek reglement van het Conservatorium te Gent.

— de artikelen 46-50 van het K.B. 16-10-1933 houdende het organiek reglement van het Conservatorium te Antwerpen.

— de artikelen 46-50 van het K.B. 16-10-1933 houdende het organiek reglement van het Conservatorium te Luik.

— de art. 61-65 van het K.B. 20-8-1934 houdende het organiek reglement voor de Koninklijke Academie en het Hoger Instituut voor Schone Kunsten te Antwerpen.

(5) voortaan aangeduid als het K.B. 1966 of het nieuwe koninklijk besluit.

(6) voortaan aangeduid als het K.B. 1958 of het oude koninklijk besluit.

(7) tot einde maart 1966: 270 gepubliceerde tuchtgevallen waarvan 25 uit de sektor onderwijs (24 betreffende leerkrachten en schoolhoofden), plus daarenboven elf gevallen van administratieve maatregelen aangevochten als verkapte tuchtstraffen (9 betreffende leerkrachten en schoolhoofden).

(8) K.B. 1966, art. 1.

(9) K.B. 1958, art. 1.

(10) R.v.S., *Magrez, Abraham*, nrs. 8.913 en 8.914, 3 november 1961.

(11) *ibidem*.

(12) K.B. 1958, art. 7 al. 2 en art. 16 al. 1.

(13) Zie het arrest Hertog, R.v.S., nr. 593, 1-12-1950. Leerkracht gestraft met berisping zonder de waarschuwing die overeenkomstig het tuchtreglement deze sanktie diende vooraf te gaan. Uitspraak van de R.v.S.: die waarschuwing is voorgescreven in het belang der personeelsleden en is een substantiële vorm van de tuchtstraf welke zij voorafgaat. De minister kan er zich niet van ontslaan onder voorwendsel dat een strengere tuchtstraf gerechtvaardigd zou geweest zijn indien er geen verzachtende omstandigheden waren geweest.

(14) M.O. 1-8-1956.

(15) Tot nader order; het reglement dat de minister betreffende het onderzoek mag opmaken is nog niet verschenen.

(16) schriftelijke mededeling die de lichtste twee tuchtstraffen vooraf moet gaan.

(17) het inrichtingshoofd werd «gehoord» (art. 7 al. 1).

(18) de tuchtraad moest worden «gehoord» (art. 7 al. 2).

(19) wanneer de zaak vóór de tuchtraad geweest is.

(20) wanneer de zaak vóór de tuchtraad geweest is.

(21) tuchtraad «gehoord» (art. 7 al. 2).

(22) Kamer, Parlementaire Handelingen, 2-3 juni 1964; Senaat, Parlementaire Handelingen, 16 juni 1964.

(23) Minister Janne, Parlementaire Handelingen, Senaat, 16 juni 1964, pp. 1498-1499.

(24) parlementaire vraag nr. 2 bis (Kamer), Charpentier, 14-11-1961; idem, nr. 271, Brouchon, 28-5-1963, idem, nr. 100 Lamers 11-1-1963.

(25) M.O. 10-9-1952; M.O. 6-6-1955; parlementaire vraag nr. 282, De Winter en De Clercq, 30-5-1963.

(26) bvb. Parlementaire vraag nr. 2 bis, De Rijck, 12-11-1963 (vroegere vraag nr. 390, 25-10-1963), betreffende de administratieve taken die aan leraars mogen opgelegd worden.

Antwoord van de minister: «... Het spreekt vanzelf dat het onmogelijk is een opsomming te geven van de verschillende taken, welke in een onderwijsinstelling te verrichten kunnen zijn. Het is het inrichtingshoofd, dat verantwoordelijk is voor de goede werking van de school en dat, naargelang de dienstnoodwendigheden onder zijn verantwoordelijkheid en op billijke wijze de verschillende extra-taken onder zijn personeel verdeelt». (niet onderlijnd in oorspronkelijke tekst)

(27) te vergelijken met art. 7, 3e van het statuut van het Rijkspersoneel. «Zonder voorafgaande toestemming mogen de rijksambtenaren de uitoefening van hun ambt niet onderbreken».

(28) Wet tot wijziging van de wetgeving betreffende het bewaarschoolonderwijs, het lager, middelbaar, normaal, technisch en kunstonderwijs, gewijzigd door W.W. 29-7-1961, 27-6-1962 en 17-3-1965, de zogenaamde «schoolpactwet».

(29) K.B. 2-4-1958, art. 3:

«De terechtwijzing en de berisping mogen slechts na waarschuwing uitgesproken worden.

art. 4: «De waarschuwing is geen tuchtstraf. Zij wordt altijd schriftelijk gegeven en, evenals de eventuele repliek van de betrokkene, aan het dossier toegevoegd...»

Zie ook 8. (de bevoegdheidsverdeling.)

(30) R.v.S., Hertog, nr. 593, 1-12-1950.

(31) K.B. 29-8-1966 art. 135.

(32) K.B. 2-4-1958 art. 7.

(33) niet onderlijnd in oorspronkelijke tekst.

(34) K.B. 29-8-1966 art. 129 al. 1.

(35) K.B. 2-4-1958 art. 21 al. 1.

(36) R.v.S., Charles, nr. 5040, 22-3-1956.

Dabompré, nr. 3402, 20-5-1954.

Lefèvre, nr. 3186, 1-3-1954.

Lovinfosse, nr. 10 138, 3-7-1963.

Martin, nr. 11 009, 5-2-1965.

Van Den Bulck, nr. 11 391, 8-9-1965.

zie hoofdstuk procedure en waarborgen.

(37) K.B. 1966 art. 129 al. 3.

(38) K.B. 29-8-1966 art. 129 al. 3.

(39) De meeste tijdelijke werkgelegenheden die een leerkracht kan vinden op korte termijn, behoren tot de klasse van bezigheden die in normale omstandigheden geacht worden niet in overeenstemming te zijn met de waardigheid van zijn ambt: kellner, dienstmeisje, werkvrouw, verkoper of verkoopster, betrekkingen in de amusementswereld enz. Geen regel ontslaat hem gedurende de periode van preventieve schorsing van de plicht de waardigheid van zijn ambt hoog te houden. Bijgevolg zou de leerkracht zijn situatie verergeren door, noodgedwongen, een dergelijke betrekking te aanvaarden.

(40) K.B. 2-4-1958 art. 21 al. 4 en 5.

(41) K.B. 29-8-1966 art. 129 laatste al.

(42) Bvb.: R.v.S., *Cocq*, nr. 629, 15-12-1950.

De Royer, nr. 4396, 27-7-1955.

Joos, nr. 7884, 24-5-1960.

't Kind, nr. 9082, 22-12-1961.

Koenigs, 9 212, 27-2-1962.

(43) Ter illustratie: de arresten:

R.v.S., *Salle*, nr. 5411, 13-12-1956; overplaatsing van de ekonoom van een rijkschool naar een andere zonder haar toestemming en zonder kans op verweer: aangevochten als een onregelmatig opgelegde sanktie.

Cocq, nr. 629, 15-12-1950; overplaatsing van een prefekt, aangevochten als onregelmatig opgelegde tuchtstraf.

(44) Bij mijn weten niet meer aangewend na het einde der repressie.

(45) terminologie van 1958: de korting op de wedde.

(46) K.B. 2-4-1958 art. 5 al. 1 en 6, par. 1.

(47) K.B. 2-4-1958 art. 5 al. 1 in fine en art. 6, par. 2.

(48) zie hoger.

(49) De Franse versie blijft letterlijk dezelfde.

(50) K.B. 29-8-1966, art. 11 par. 2.

(51) K.B. 2-4-1958, art. 5 al. 2 en art. 6 par. 4.

(52) K.B. 18-7-1963, St. 20-7-1963; Gew. K.B. 28-2-1935; K.B. 26-8-1935; W. 10-6-1937; W. 23-7-1952; W. 18-2-1954; W. 17-12-1956.

Tot vaststelling der reglementsbevestigingen betreffende de terbeschikkingstelling der leden van het onderwijzend personeel.

Art. 6 : « De terbeschikkingstelling bij maatregel van orde wordt, voor het Rijkspersoneel, uitgesproken overeenkomstig de regelen, vastgesteld door de overheid, welke de bediening heeft verleend... »

In geval van terbeschikkingstelling bij maatregel van orde, mag het wachtgeld niet meer bedragen dan de helft der laatste activiteitswedde. Na het tweede jaar wordt het verminderd tot het bedrag van het pensioen, dat de belanghebbende zou bekomen, moest hij voorbarig gepensioneerd worden, onder voorbehoud dat dit bedrag, in geen geval, de disponibiliteitswedde zal mogen overschrijden.

De Koning mag, aan de hand van een met redenen omkleed besluit, het wachtgeld verminderen of inhouden : ... »

(53) Cogge, V. en Stoffelen, F., Codex van het Lager Onderwijs; Lier, Van In (losbladige en doorlopende uitgave); BOV 21/24.

(54) K.B. 29-8-1966, art. 197, 1e.

(55) K.B. 2-4-1958, St. 17-7-1958, art. 20 al. 1.

(56) Bvb., Cordier, nr. 6540, 5-9-1958.

Van Wallegem, nr. 6044, 4-2-1958.

Meulemeester, nr. 7082, 19-5-1959.

(57) K.B. 1958, art. 20 al. 2.

(58) Caink, nr. 9335, 2-5-1962.

Decoster, nr. 3059, 14-1-1954.

Guévorts, nr. 6417, 26-6-1958.

Hennard, nr. 6528, 2-7-1958.

Herten, nr. 193, 19-12-1949.

Lauwers, nr. 1540, 7-5-1952.

Muller, nr. 210, 23-12-1949.

Van Dijck, nr. 10552, 14-4-1964.

Van Haeverbeke, nr. 286, 13-3-1950.

Van Ruytghem, nr. 4624, 20-10-1955.

Vennekens, nr. 1645, 13-6-1952.

(59) R.v.S., Demoulin, nr. 906, 4-6-1951.

De disciplinaire overheid komt tekort aan de rechten van de verdediging wanneer de betrokkene niet de gelegenheid geboden wordt verantwoording te geven over de ten laste gelegde feiten (aanleiding tot vernietiging).

Carpentier, nr. 8823; 6-10-1961.

De regel volgens welke een agent niet kan ontslagen worden door een eenzijdige beslissing van zijn overheid, zonder gehoord te zijn of de gelegenheid gehad te hebben zich te verdedigen, behoort tot de essentie van het statutair regime, zelfs wanneer er geen geschreven regel dien-aangaande bestaat.

(60) gepubliceerd in de verzameling Schoolwetgeving van Cogge, V. en Stoffelen, F., Codex van het Lager Onderwijs, Lier, Van In (losbladige uitgave); Low pp. 663-666; p. 665.

(61) R.v.S., Dovenspeck, nr. 140, 24-10-1949.

(62) R.v.S. Magrez, Abraham, nr. 8913 en 8914, 3-11-1961.

De rechten van de verdediging eisen niet steeds een vormelijk verhoor; de procedure is regelmatig wanneer de betrokkene op een andere wijze gelegenheid gehad heeft zich te rechtvaardigen.

Dekeyser, nr. 9206, 27-2-1962.

Aan art. 79 van het statuut van het rijkspersoneel is voldaan (geen straf voorstellen dan na verhoor of ondervraging) wanneer de ambtenaar in het verantwoordingsblad de nodige uitleg heeft kunnen verschaffen.

Sovet, nr. 11288, 3-6-1965.

Het horen van een bediende (van de gemeente) vóór het opleggen van een tuchtmaatregel betekent dat deze de gelegenheid gehad moet hebben zijn verweer doelmatig voor te dragen.

(63) R.v.S., Van Holder, nr. 10551, 13-4-1964.

Alhoewel art. 74 par. 4 van de gecoördineerde wetten op het lager onderwijs geen verplichting tot motivering oplegt, moet het koninklijk besluit dat een tuchtstraf oplegt gemotiveerd zijn; de R.v.S. onderzoekt of de motivering voldoende is.

(64) R.v.S., De Kerpel, nr. 5763, 11-7-1957.

De Koker, nr. 8401, 13-1-1961.

Martin, nr. 11009, 5-2-1965.

Van Holder, nr. 10551, 13-4-1964.

Niet gemotiveerd is het besluit dat een tuchtstraf oplegt zonder de concrete feiten aan te duiden waarop het steunt om tot het bestaan van de tuchtfout te besluiten.

Van Hoof, nr. 5751, 9-7-1957.

Van Sproolant, nr. 7352, 27-10-1959.

De beslissing die de straf uitspreekt moet duidelijk de fout vaststellen waarvoor de straf wordt opgelegd.

(65) R.v.S., De Koker, nr. 8401, 31-1-1961.

(66) R.v.S., De Koker, nr. 8401, 31-1-1961.

De Scheutter, nr. 10085, 13-6-1963.

Martin, nr. 11009, 5-2-1965.

Pottiez, nr. 1205, 13-12-1951.

Van Hoof, nr. 5751, 9-7-1957.

(67) R.v.S., Charles, nr. 5040, 22-3-1956.

Palfliet, nr. 8256, 8-12-1960.

(68) R.v.S., Dabompré, nr. 3402, 20-5-1954.

(69) Andere gevallen welke hetzelfde principe vastleggen; de aard der « regelmatige verwijdering uit het ambt » is aangeduid.

R.v.S., Charles, nr. 5040, 22-3-1956: preventieve schorsing. Dahlen, nr. 3927, 16-12-1954, gevangenisstraf en ontzetting uit het recht een openbaar ambt te bekleden.

Lauwers, nr. 1540, 7-5-1952, preventieve schorsing.

Lefèvre, nr. 3186, 1-3-1954, preventieve schorsing.

Lovinfosse, nr. 10138, 3-7-1963; preventieve schorsing.

Martin, nr. 11009, 5-2-1965; voorlopige schorsing.

Van Den Bulck, nr. 11391, 8-9-1965; preventieve schorsing.

Gevalen waarin de Raad van State de terugwerking van de maatregel te niet deed omdat de betrokkenen gedurende de periode nog regelmatig in dienst waren :

R.v.S., Vandeveld, nr. 753, 20-2-1951.

Van Haeverbeke, nr. 236, 13-3-1950.

Vennekens, nr. 1645, 13-6-1952.

(70) R.v.S., Rasquin, nr. 8475, 7-3-1961.

(71) R.v.S., Van Crieckingen, nr. 11389, 8-7-1965.

(72) R.v.S., Geerincx, nr. 11659, 23-2-1966.

(73) M.O. 17-4-1920, betreffende de modaliteiten van het tuchtonderzoek.

M.O. 1-8-1956 :

Inhoud : « nauwkeuriger omschrijving » van de concrete toepassingsmodaliteiten van tuchtonderzoeken, zoals vastgelegd in de M.O. 17-4-1920.

Aan deze omzendbrieven werd tweemaal herinnerd : een eerste maal de 2-9-1964 (ten behoeve van de leden van de inspectie van het lager onderwijs), en een tweede maal de 29-9-1964 (mededeling nr. 53 van het algemeen sekretariaat, ten behoeve van de leden van de inspectie van het lager, middelbaar, normaal en technisch onderwijs en met kennisgeving aan de directeurs-generaal van dezelfde sectoren evenals aan de hoofden van de scholen van die sectoren).

(74) R.v.S., nr. 2937, 26-11-1953.

(75) De Nederlandse tekst vangt per vergissing aan met « De kamer omvat... », waarschijnlijk onder invloed van de Franse term « Chambre de Recours ».

(76) K.B. 1958, art. 10, 11.

K.B. 1966, art. 177.

(77) art. 17 : « ... Hij mag zich laten bijstaan door een advocaat, door een verdediger gekozen onder de leden van het personeel uit het rijksonderwijs die in actieve dienst of op pensioen gesteld zijn of door een syndicaal afgevaardigde. »

De Franse tekst heeft eveneens « ou » door « et » vervangen.

(78) Steeds onder voorbehoud van de korrektheid van de interpretatie van art. 185.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

RECHTSpraak

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 20 maart 1967

Voorzitter : M. van Beirs.

Raadsheer-verslaggever : M. de Waersegger.

Advocaat-generaal : M. Delange.

Schade en schadeloosstelling. — Stilligschade van een voertuig. — Tijdens periode om schade vast te stellen en herstellingen uit te voeren. — Ongewone duur.

Het slachtoffer van een verkeersongeval dat veroorzaakt is door een derde, kan een vergoeding vorderen wegens het stilleggen van zijn onbruikbaar geworden voertuig gedurende de tijd die nodig is om de schade op te spreken vast te stellen en om de herstellingen uit te voeren.

De ongewone duur van die buitengebruikstelling is een bestanddeel van de schade van het slachtoffer, wanneer de duur aan de dader van het ongeval te wijten is.

Deham t./ Frigo.

Gelet op het bestreden vonnis, op 27 oktober 1966 in hoger beroep gewezen door de Correctionele Rechtbank te Charleroi, rechtdoende over de burgerlijke belangen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1315 tot 1340 en 1382 van het Burgerlijk Wetboek en uit de miskenning van de bewijskracht van de akten, doordat het bestreden vonnis aan verweerder een vergoeding wegens onbruikbaarheid van 12.900 frank verleent voor de 86 dagen dat het door ongeval beschadigde voertuig, buiten gebruik gesteld is en zich hierbij grondt op het proces-verbaal van het deskundigenonderzoek opgesteld door de deskundige Basso uit Marcinelle,

terwijl dit proces-verbaal het bewijs levert dat de gewone voor de herstelling van het beschadigde voertuig noodzakelijke wachttijd op 15 februari 1965 verstreken was en dat het vonnis door een vergoeding toe te kennen voor een langere wachttijd dan tot op die datum, de bewijskracht van het proces-verbaal van de deskundige Basso miskend heeft, en doordat het vonnis de duur van de onbruikbaarheid van het beschadigde voertuig op 86 dagen bepaalt, op grond dat verweerder met de herstelling van zijn voertuig gewacht heeft tot de dag waarop hij zeker was dat de voor hem door zijn technische raadsman gedane raming van de schade door eiser niet werd aanvaard, terwijl het in artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek vastgelegde vergoedingsbeginsel insluit dat het de door een ongeval getroffen die door dit feit een schade heeft geleden, zoveel mogelijk de ernst ervan moet beperken, met het gevolg dat de wachttijd vanaf de dag van het ongeval loopt tot de dag waarop de veroorzaakte schade en de nodige herstellingen vastgesteld worden, zonder dat deze vaststelling noodzakelijk op tegenspraak moet gebeuren;

Overwegende dat het slachtoffer van een verkeersongeval dat veroorzaakt is door de schuld van een derde, een vergoeding wegens het stilleggen van zijn onbruikbaar geworden voertuig kan vorderen gedurende de tijd die nodig is om de schade op te spreken vast te stellen en om de herstellingen uit te voeren;

Dat de ongewone duur van die buitengebruikstelling een bestanddeel is van de schade van het slachtoffer wanneer de duur aan de dader van het ongeval te wijten is;

Overwegende dat in het onderhavig geval de eerste rechter wiens redenen door het bestreden vonnis overgenomen worden, vaststelt dat geen op tegenspraak gemaakt proces-verbaal van de schade is opgesteld en dat het langdurige stilliggen van verweerders voertuig te wijten is geweest aan de onenigheid tussen de deskundigen, daar de door eiser aangestelde beweerde dat het voertuig als waardeloos moest beschouwd worden en dat zijn waarde voor het ongeval geen 5.000 frank overschreed, terwijl de door verweerder aangestelde deskundige Basso daarentegen meende dat het voertuig hersteld kon worden en de herstellingskosten schatte op 7.810 frank en hun duur op vijf dagen;

Overwegende dat het bestreden vonnis er in zijn eigen motivering op wijst dat eiser het verslag van de deskundige Basso van 15 februari 1965 ten onrechte betwist heeft aangezien hij zich er tenslotte bij aangesloten heeft, doch eerst gedurende de loop van het geding; dat eiser het voorstel dat verweerder hem ingevolge dit verslag had gedaan om een beroep te doen op een derde scheidsrechter, eveneens verworpen heeft en dat verweerder zijn voertuig eerst liet herstellen toen hij zeker was dat eiser het niet eens was over het schadebedrag;

Overwegende enerzijds dat uit deze redenen blijkt dat het bestreden vonnis zijn beslissing waarbij de duur van de onbruikbaarheid van het beschadigde voertuig op 86 dagen bepaald wordt, niet grondt op het verslag van de deskundige Basso van 15 februari 1965;

Overwegende anderzijds dat de rechter in feitelijke aanleg, in de stand van de hierboven overgenomen vaststellingen, wettelijk heeft kunnen beslissen dat de duur van de onbruikbaarheid van het voertuig gedurende de periode tussen de datum van het verslag van de deskundige Basso en die van de herstelling, niet verlengd werd door verweerder en aan eiser te wijten was;

Dat het middel niet kan worden aangenomen;

Om deze redenen:

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiser in de kosten.

HOF VAN CASSATIE

2° Kamer. — 27 juni 1967.

Voorzitter : Van Beirs.

R. Verslagg. : De Waersegger.

Advocaat-Generaal : Charles.

Gemeentebelasting op het aanleggen van trottoirs. — Onderscheid tussen directe en indirecte belasting.

Indirecte belastingen worden geheven ter gelegenheid van voorbijgaande handelingen of verrichtingen.

De belasting die een uiteraard duurzame toestand treft, te weten de belasting van de onroerende goederen en de openbare weg waarin gelijkvormige trottoirs zijn aangelegd, is een directe belasting. Hieruit volgt, dat de bestendige deputatie bevoegd is om kennis te nemen van een tegen die belasting gericht reclamatie.

N.M.B.S. t./ Gemeente Courcelles.

Gelet op het bestreden besluit, op 17 juli 1964 gewezen door de bestendige deputatie van de Provincieraad van Henegouwen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 135 en 136 van de wet van 30 maart 1836, gemeentewet genoemd, 1 van de wet van 22 juni betreffende de bevoegdheid van de bestendige deputaties om uitspraak te doen over de reclamaties inzake directe belastingen en 1 van het door de gemeenteraad van Courcelles vastgestelde belastingreglement betreffende de zogenaamde bijzondere trottoirsbelasting, dat bij koninklijk besluit van 16 maart is goedgekeurd,

doordat het bestreden besluit verklaart dat de bestendige deputatie van Henegouwen onbevoegd is om kennis te nemen van de reclamatie die eiseres heeft ingediend tegen de door de gemeente Courcelles te haren laste ten kohiere gebrachte gemeentebelastingen op de aanleg van trottoirs, op grond dat deze belastingen het karakter van een indirecte belasting hebben,

terwijl het door de gemeenteraad goedgekeurde belastingreglement uitdrukkelijk bepaalt dat de genoemde trottoirbelasting wordt gevestigd ten laste van de eigenaars of van de rechthebbenden van de eigenaars van de onroerende goederen waarlangs gelijkvormige trottoirs worden aangelegd en aldus aan de bedoelde belastingen het karakter toekent van een directe belasting die verschuldigd is wegens de uiteraard duurzame toestand die de belending van de terreinen waarvan de belastingplichtige eigenaar is en de openbare weg oplevert, zodat het bestreden besluit ten onrechte verklaart dat de bestendige deputatie onbevoegd is om kennis te nemen van de reclamatie ingediend tegen de aanslag in gemeentebelastingen die krachtens dit reglement ten kohiere zijn gebracht;

Overwegende dat eiseres bij de bestendige deputatie van de Provincieraad van Henegouwen een reclamatie aanhangig had gemaakt tegen gemeentebelastingen op de aanleg van trottoirs, die door de gemeente Courcelles waren gevestigd en te haren laste over het dienstjaar 1963 ten kohiere waren gebracht;

Overwegende dat het door de gemeenteraad van Courcelles op 30 juni 1959 goedgekeurde belastingreglement aan de zogenaamde bijzondere « trottoir » belasting de eigenaars of de rechthebbenden van de eigenaars van de onroerende goederen, zoals die van eiseres, waarlangs gelijkvormige trottoirs worden aangelegd, onderwerpt;

Overwegende dat de bestendige deputatie van Henegouwen zich, bij het bestreden besluit, onbevoegd verklaart om uitspraak te doen over genoemde reclamatie, op grond dat de gemeentebelasting waartegen deze reclamatie is ingediend de kenmerken van een indirecte belasting heeft en dat, in tegenstelling met hetgeen voor de directe belastingen bestaat, geen enkele wet aan de bestendige deputaties van de provincieraden de kennisgeving toekent van de geschillen omtrent de heffing van de indirecte belastingen;

Overwegende dat de uiteraard voorbijgaande handeling of verrichting die aanleiding geven tot de heffing van een indirecte belasting op het ogenblik waarop ze geschieden en die moeten worden hernieuwd om opnieuw belastbaar te zijn, deze van de belastingplichtige zelf zijn en niet die van de openbare macht welke de genoemde belasting vestigt;

Overwegende dat de bedoelde belastingen geen door de belastingplichtige verrichte afzonderlijke of voorbijgaande feiten als grondslag hebben doch, volgens de vaststelling van de bestreden beslissing, een uiteraard duurzame toestand, te weten de belending van de onroerende goederen en de openbare weg waarin gelijkvormige trottoirs zijn aangelegd;

Dat dergelijke taksen directe belastingen zijn;

Dat hieruit volgt dat de bestendige deputatie bevoegd was om, krachtens artikel 1 van de wet van 22 juni 1865,

kennis te nemen van de tegen die belastingen gerichte reclamatie;

Dat het middel gegrond is;

Om deze redenen,

Vernietigt het bestreden besluit;

Beveelt dat van het thans gewezen arrest melding zal worden gemaakt op de kant van het vernietigde besluit;

Verwijst de zaak naar de bestendige deputatie van de Provincieraad van Brabant;

NOOT : Dit probleem heeft reeds een uitgebreide rechtspraak doen ontstaan. Men raadplege Cass. 24-10-57, Pas. 1958-1-172 met conclusie van de advocaat-generaal Ganshof van der Meersch, en de studie van B. Jamar, Les critères de distinction des impositions directes et indirectes appliquées aux taxes de voirie, Journal Pratique de Droit Fiscal, 1961, blz. 33 v.

RAAD VAN STATE

3e Kamer. — 26 mei 1967.

Eerste Voorzitter : M. Somerhausen.

Raadsleden : M.M. De Bock en Rémion.

Substituut-auditeur-generaal : M. Hoeffler.

Advocaten : Mrs. Hilbert en Lambert.

Bouwvergunning — Bevoegdheid van de Raad van State

De bouwvergunning die wordt aangevraagd ter uitvoering van een vonnis, maar geen gewone maatregel tot tenuitvoerlegging van dat vonnis uitmaakt, is een administratieve handeling die voor vernietiging vatbaar is luidens artikel 9 van de wet van 23 december 1946.

Het college van burgemeester en schepenen is niet verplicht, vooraleer de betwiste bouwvergunning af te leveren, het advies van de eigenaar van het dienstbaar erf in te winnen, des te meer dat het hem vrijstond, ter uitvoering van het vonnis van de gewone rechtsmacht, zelf zijn onroerend goed te verbouwen, maar dat hij zulks niet heeft gedaan en dat de beneficiant van de erfdienstbaarheid krachtens het vonnis gemachtigd was om tot de afbraak over te gaan.

Wanneer op het plan dat de vergunningsaanvraag vergezelt, geschreven staat dat de hoofdbalk volgens het detail van de ingenieurs moet worden aangebracht, staat het zowel de gemeente als de eigenaar van het dienstbaar erf vrij, overeenkomstig art. 68 van de wet van 29 maart 1962, in kortgeding om schorsing van de werken te verzoeken als de verbouwing werd aangevat zonder dat deze hoofdbalk door een ingenieur is berekend.

Evenepoel t./ Gemeente Anderlecht en de Belgische Staat
(Minister van openbare werken).

Arrest nr. 12.409.

Gezien het op 9 november 1965 ingediende verzoekschrift, waarbij Josse Evenepoel de nietigverklaring vordert van de bouwvergunning die het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Anderlecht op 30 juli 1965 aan Arthur Vandenbroeck heeft afgegeven voor de verbouwing van de inrit van het gebouw gelegen te Anderlecht, Victor Rauterstraat 137 a;

Overwegende dat verzoeker eigenaar is van een onroerend goed, gelegen Victor Rauterstraat 137 a; dat dit eigendom bezwaard is met een erfdienstbaarheid, namelijk een recht van uitweg, over een breedte van 2,25 meter,

ten voordele van een ingesloten terrein, toebehorend aan Arthur Vandenbroeck; dat verzoeker op zijn goed op zodanige wijze heeft gebouwd dat hij slechts een vrije uitweg van 2,43 meter hoogt overlaat;

Overwegende dat een in kracht van gewijsde gegaan vonnis, dat op 12 mei 1959 door de rechtbank van eerste aanleg te Brussel in hoger beroep is gewezen, de gedaagde Evenepoel veroordeelt om een uitweg van 3,50 m. hoogte te herstellen en beschikt « dat, als hij (Evenepoel) in gebreke blijft om dit binnen negen maanden na de uitspraak te doen, de appellanten het gedeelte van het bouwwerk boven de omstreden uitweg zullen mogen doen afbreken op kosten van gedaagde Evenepoel »;

Overwegende dat Vandenbroeck op 11 februari 1963 Evenepoel heeft aangemaand tot het betalen van een bedrag van 250.000 fr. schadevergoeding; dat hij in het inleidend exploit constateerde: « dat het onmogelijk, of in elk geval abnormaal moeilijk lijkt te zijn om de in het vonnis van 12 mei 1959 bedoelde werken te doen uitvoeren, dat de uitvoering ervan gevaar zou kunnen opleveren voor de belendende gebouwen, dat de aangesproken aannemers weigeren de verantwoordelijkheid op zich te nemen »; dat de rechtbank van eerste aanleg te Brussel Evenepoel op 15 juni 1965 akte verleende van zijn aanbod om 50.000 fr. te betalen, hem veroordeelde tot het betalen van die som en Vandebroeck's eis voor het overige afwees; dat de zaak thans hangende is voor het Hof van beroep;

Overwegende dat Vandenbroeck op 4 mei 1965 om een bouwvergunning heeft verzocht voor de verbouwing van de inrit van het gebouw, toebehorend aan Evenepoel; dat er voor het gebied waar het gebouw zich bevindt, geen door de Koning goedgekeurd bijzonder plan van aanleg bestaat; dat het advies van de gemachtigde ambtenaar van het bestuur van de stedenbouw en de ruimtelijke ordening luidt: « Gunstig advies »; dat de aangevraagde bouwvergunning op 30 juli 1965 werd verleend;

Overwegende dat de tegenpartij betoogt dat de Raad van State niet bevoegd is om na te gaan of de verleende bouwvergunning afbreuk doet aan verzoekers eigendomsrecht of zelfs verleend zou zijn met miskenning van de rechten welke verzoeker zou hebben op het terrein waarop de vergunning betrekking heeft;

Overwegende dat, luidens artikel 44 van de wet van 29 maart 1962 houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedenbouw, niemand mag verbouwen, instandhoudings- en onderhoudswerken uitgezonderd, zonder voorafgaande schriftelijke en uitdrukkelijke vergunning van het college van burgemeester en schepenen; dat de omstreden vergunning weliswaar werd aangevraagd ter uitvoering van het vonnis van de rechtbank van Brussel van 12-5-1959, maar dat het geen gewone maatregel tot tenuitvoerlegging van dat vonnis is; dat dit vonnis immers Vandenbroeck alleen maar machtigt tot het doen afbreken van een gedeelte van het gebouw dat Evenepoel heeft opgetrokken met miskenning van het recht van uitweg, gevestigd ten voordele van het erf waarvan Vandenbroeck eigenaar is, zonder aan te geven hoe Evenepoel's gebouw moet worden verbouwd; dat het dus niet gaat om een gewone afbraak van een op onwettige wijze opgetrokken gebouw, maar om de verbouwing van een bestaand gebouw; dat die verbouwing op verschillende manieren kan plaats hebben, zodat het de zaak van het college van burgemeester en schepenen is, toe te zien dat de werken worden uitgevoerd met inachtneming van de gemeentelijke bouwverordening en van de behoeften van de ruimtelijke ordening; dat de omstreden vergunning een administratieve handeling is, die voor vernietiging vatbaar is luidens artikel 9 van de wet van 23 december 1946 houdende instelling van een Raad van State; dat de exceptie van onbevoegdheid niet gegrond is;

Overwegende dat verzoeker betoogt dat het college

van burgemeester en schepenen, vooraleer hem toe te staan zijn gebouw te verbouwen, vooraf zijn advies had moeten inwinnen, hem in staat had moeten stellen kennis te nemen van de plans en hem had moeten inlichten over de omvang en de aard van de ontworpen werken;

Overwegende dat verzoeker bij het vonnis van 12 mei 1959 veroordeeld werd om een uitweg van 3,50 meter hoogte te herstellen; dat het hem vrijstond zelf zijn onroerend goed te verbouwen ter uitvoering van het vonnis; dat hij dit niet heeft gedaan, onder voorwendsel dat het werk technisch moeilijk uit te voeren was; dat Vandenbroeck krachtens een vonnis gemachtigd is om een gedeelte van verzoekers gebouw af te breken; dat voor de ten uitvoerlegging van een vonnis door de schuldeiser noch de instemming noch het advies van de schuldenaar vereist is; dat de eerste partij gehouden was haar medewerking te verlenen aan de tenuitvoerlegging van het vonnis; dat verzoeker bovendien van de omstreden vergunning inzage kon nemen op het gemeentehuis, krachtens artikel 2 van het koninklijk besluit van 18 februari 1964 tot uitvoering van artikel 63 van de wet van 29 maart 1962; dat het middel niet opgaat;

Overwegende dat verzoeker voorts betoogt, dat de tegenpartijen, hun bevoegdheid te buiten zijn gegaan toen zij de omstreden vergunning verleenden zonder de nodige voorzorgen te hebben genomen om hem de zeer ernstige schade te besparen, die zou kunnen voortvloeien uit de uitvoering van de werken welke Vandenbroeck als onmogelijk of in elk geval als abnormaal moeilijk uit te voeren had beschouwd.

Overwegende dat luidens artikel 50 van het decreet van 14 december 1789, de functies eigen aan de gemeentelijke overheid er onder meer in bestaan, de inwoners een goede politie ter beschikking te stellen; dat artikel 3 van titel XI van het decreet van 16-14 augustus 1790 tot de politietaken opgedragen aan de waakzaamheid en aan het gezag van de gemeentelijke korpsen rekent, de afbraak of de herstelling van de gebouwen die met instorting bedreigd zijn; dat het vóór de inwerkingtreding van de wet van 29 maart 1962 zaak was van de gemeenteraden, krachtens hun politiebevoegdheid, de bouwverordeningen uit te vaardigen; dat de bouwverordening, op 29 december 1932 vastgesteld door de gemeenteraad van Anderlecht, in artikel 15 stelt dat de aanvraag om een bouwvergunning vergezeld moet zijn van de stukken die « de bijzonderheden van de bouw die er de stevigheid van verzekeren », vermelden; dat het, volgens een noot onder artikel 17, in geval van « ophoging van het gebouw », nuttig is « de rekeningen van weerstandsvermogen bij de ontworpen werken te voegen »; dat artikel 75 stelt: « de elementen in beton welke in de oprichting van een gebouw begrepen zijn moeten door firma's speciaal bevoegd voor zulke bewerking of door technici bestudeerd worden »; dat de verordening niet stelt dat de aanvragen om een bouwvergunning op straffe van nietigheid vergezeld moeten zijn van de studies van de betonspecialisten of van dezer berekeningen betreffende de stevigheid van de betonnen onderdelen;

Overwegende dat ter zake op het plan dat bij de aanvraag is gevoegd, naast de aanduiding van een hoofdbalk, met de hand geschreven staat dat die balk volgens het detail van de ingenieurs moet worden aangebracht; dat het derhalve zowel de tegenpartij als verzoeker zelf vrij staat, overeenkomstig artikel 68 van de wet, in kortgeding om schorsing van de werken te verzoeken als de verbouwing werd aangevat zonder dat de hoofdbalk door een ingenieur is berekend; dat het middel niet opgaat,

Besluit :

Artikel 1. — Het beroep is verworpen.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

6e Kamer. — 18 oktober 1967.

Voorzitter : M. Van der Haegen.

Raadsheren : M.M. Huyghebaert en Roevens.

Openbaar Ministerie : M. Leytens.

Advocaten : Mrs. Van Peeteren en Buysse.

Huwelijksgoederenrecht. — Aanvaarding van de gemeenschap door de vrouw. — Art. 1463 B.W. — Onderhandse akte van vereffening en verdeling opgesteld vóór de ontbinding van het huwelijk, doch in feite uitgevoerd na de ontbinding. — Geldige aanvaarding der gemeenschap door de vrouw.

Wanneer, naar aanleiding van een echtscheiding, de echtgenoten, vóór de ontbinding van het huwelijk, een akte van vereffening en verdeling hebben opgemaakt, waarvan de bepalingen in feite werden uitgevoerd na de ontbinding van het huwelijk, impliceert zulks een geldige aanvaarding van de gemeenschap door de vrouw.

Caron t./ Slegers.

Gezien in behoorlijke uitgifte overgelegd, het vonnis der rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen de dato 28 juni 1963, niet betekend, waartegen op 5 september 1963, binnen de wettelijke termijn, een naar vorm regelmatig beroep werd aangetekend ;

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering, ingeleid door huidige appellant ertoe strekt dat er zal worden overgegaan tot de bewerkingen van verdeling en vereffening van de gemeenschap beperkt tot de aanwinsten die bestaan heeft tussen partijen blijkens het huwkontraat, opgesteld op 14 oktober 1946 door notaris Van Temsche te Denderleeuw en ontbonden ingevolge de echtscheiding van partijen (vonnis van echtscheiding dd. 27 april 1955) ;

Overwegende dat de eerste rechter de vordering onvankelijk verklaarde en vaststelde dat er geen vermoeden van afstand van de gemeenschap noch voor noch tegen geïntimeerde kan ingeroepen worden, verder, dat partijen een verdeling hebben tot stand gebracht door een overeenkomst van 29 juni 1954 die, hoewel dagtekenend van vóór het ogenblik van de ontbinding van het huwelijk, in feite uitgevoerd werd, zodat appellant niet ten genoegen van recht de grond van zijn vordering bewijst ;

Overwegende dat geïntimeerde om de bevestiging van het aangevochten vonnis verzoekt en naar voren brengt dat er met al de bestanddelen, die appellant inroept, in zover zij in aanmerking konden komen, ongetwijfeld rekening is gehouden bij het opmaken van de akte van 29 juni 1954, die door partijen wel degelijk als definitieve regeling van hun wederzijdse belangen is aanvaard ;

Overwegende dat volgens appellant er verzaking aan de gemeenschap door de vrouw is geschied overeenkomstig artikel 1463 van het Burgerlijk Wetboek, en de bewerkingen van deling en vereffening zouden moeten bevolen worden betreffende de gemeenschap die bestaan heeft ;

Overwegende dat appellant verder op de nietigheid wijst van de onderhandse akte van 29 juni 1954 op grond van artikel 1453 van het Burgerlijk Wetboek en aanstipt dat hoogstens de echtgenoten een projekt van deling hadden kunnen opstellen (De Page - X - nr. 685) ;

Overwegende ten slotte dat appellant een aantal bewerkingen naar voren brengt waarmee in het projekt van deling de dato 29 juni 1954 geen rekening zou gehouden zijn en besluit dat, bij betwisting tussen partijen, deze als « tegenspraken » moesten behandeld worden, zonder dat de rechtbank hierop kon noch mocht « vooruitlopen », ofwel zelf deze beslissingen moest oplossen ;

Overwegende dat de vrouw haar optierecht niet bij

voorbaat tijdens het huwelijk uitoefenen kan ; dat de aanvaarding van de gemeenschap om effect te sorteren dient te geschieden binnen de termijnen bepaald bij artikel 1463 van het Burgerlijk Wetboek ; dat de aanvaarding evenwel eveneens op stilzwijgende wijze kan geschieden wanneer de vrouw daan heeft gesteld, die noodzakelijk haar aanvaarding van de gemeenschap doen onderstellen (Kluyskens, Huwelijkscontract nr. 239) ;

Overwegende dat ter zake beide partijen zich gehouden hebben aan de termen van het akkoord van 29 juni 1954, akkoord dat vanzelfsprekend op de dag der sluiting slechts een projekt was van deling « in vooruitzicht van de echtscheiding die tussen hen staat te gebeuren » — zoals letterlijk vermeld —, maar dat door de uitvoering ervan, na de ontbinding der gemeenschap, op ondubbelzinnige wijze geïntimeerde haar inzicht te kennen gaf zich de goederen van de gemeenschap toe te eigenen ;

Overwegende dat de eerste rechter terecht hierbij nog onderlijnde dat de houding zelf van appellant erop wijst dat ook deze klaarblijkelijk met de uitvoering instemde ; niet alleen onthield hij zich gedurende acht jaren de verdeling en vereffening aan te vangen, maar bovendien ontkennde hij nog, drie jaar na de scheiding, een geldsom van geïntimeerde ;

Overwegende dat de aanspraken, die appellant doet gelden betrekking hebben op een huis gelegen te Merksem, Irislei 40 en op schepen ;

Overwegende dat gezegd huis van vóór het huwelijk de eigendom was van geïntimeerde, maar dat appellant beweert dat het na teistering door een « V.1 » hersteld werd met gelden van de gemeenschap voor 125.000 F. en 25.000 F. ;

Overwegende dat het huis Irislei verkocht werd voor 275.000 fr., bedrag dat wederbelegd werd in een huis gelegen te Brasschaat ; dat geïntimeerde aanvoert dat deze verichtingen enkel hebben aanleiding gegeven tot het bijpassen van de kosten van de aankoopakte, ongeveer 37.000 F., maar dat daarmede rekening gehouden werd bij het opmaken van de akte van 29 juni 1954 ;

Overwegende dat appellant betreffende deze beweerde vordering geen bewijsmiddel aanvoert, zodat hierop niet verder kan worden ingegaan ;

Overwegende dat, betreffende de schepen, uit de bundels der partijen kan opgemaakt worden wat volgt :

- a) appellant beweert dat er nooit afrekening werd gedaan voor de verwezenlijkte lonen en winsten, wat bestreden wordt en niet bewezen ;
- b) plaatsing van twee motoren in schepen van geïntimeerde, maar een plaatsing werd vóór het huwelijk en niet door appellant gedaan, terwijl voor de andere plaatsing ruimschoots afgerekend werd ;
- c) twee hypothecaire leningen van elk 50.000 fr., maar geïntimeerde voert aan — en wordt hierin niet verder tegengesproken — dat werd terug betaald door appellant 6.165 fr., door beide echtgenoten 15.000 fr. en door geïntimeerde 78.835 F., terwijl appellant de 50.000 F. opgenomen tijdens het huwelijk voor zijn eigen handelszaken heeft aangewend ;

Overwegende dat het nog van belang is aan te stippen dat van de verkoop van de « Sancta Maria » — eigen goed van geïntimeerde — aan appellant een som van 900.000 F. werd toebedeeld op de voorkoopprijs, groot 1.850.000 F., waar hij in verband met dat schip slechts recht zou hebben op de helft van de vergoeding toekomende aan de gemeenschap hoofdens de plaatsing van een motor, gevoeglijk geschat op 325.000 F., waarvan de helft 162.500 F. ;

Overwegende dat uit al het voorafgaande moet geconcludeerd worden dat de grieven van appellant ongegrond zijn ;

Om deze redenen,

Het Hof:

Gezien artikel 24 der wet van 15 juni 1935;
 Rechtdoende op tegenspraak;
 Alle verdere en strijdige besluiten verwerpend;
 Ontvangt het beroep, verklaart het ongegrond;
 Dienvolgens bevestigt het aangevochten vonnis en veroordeelt appellant tot al de kosten van het beroep.

HOF VAN BEROEP TE GENT.

6e Kamer. — 2e mei 1967.

Voorzitter: M. Soenens.

Raadsheren: M.M. Lefèbvre en De Brauwere.

Advocaat-generaal: M. Ely.

Advocaat: Mr. De Beukelaer (Gent).

Huiszoeking. — Afwezigheid van de huisbewoner. — Persoon die in feite over de woning toezicht uitoefent. — Toestemming tot huiszoeking. — Wettigheid.

Zijn wettig de huiszoeking en de daarop volgende inbeslagneming, verricht door de politiecommissaris samen met agenten van de R.T.T., in verband met het opsporen van een geheime radiozender, in een privé-woning, waarvan het hoofd des huizes tijdelijk afwezig is, doch mits toestemming van een familielid dat, tijdens die afwezigheid, in feite over de woning het toezicht uitoefent.

O.M. t./ Follman Robert.

Verdacht van:

te Ledeberg, op 30 maart 1966:

Bij inbreuk op artikelen 2 - 1e lid en 6 van de Wet van 14-5-1930 over de radiotelegrafie, de radiotelefonie en andere radioverbindingen, in het Koninkrijk, zonder voorafgaande machtiging van de Minister, die de telegrafien en de telefonen in zijn bevoegdheid heeft, een zend- of ontvangtoestel voor radioverbindingen te hebben geplaatst, gebruikt of doen werken;

Daaraan niet schuldig verklaard, werd beklaagde, op tegenspraak, ontslagen van de vervolging zonder kosten, en de kosten van het geding ten laste van de Staat gelegd;

De teruggave werd bevolen aan de rechtmatige eigenaar van de voorwerpen voorkomende op de inventaris van de overtuigingsstukken nummer 321/66;

Bij vonnis der rechtbank van eerste aanleg te Gent, correctionele Kamer met drie rechters, gedagtekend 4-11-66, waarvan het Openbaar Ministerie op 10-11-66 beroep heeft ingesteld;

Gehoord de heer raadsheer De Brauwere in zijn verslag gedaan ter openbare terechtzitting;

Gehoord in zijn vordering de heer Ely, Advocaat-generaal;

Gehoord de beklaagde in zijn middelen van verdediging, bijgestaan door Meester De Beukelaer, advocaat te Gent;

— dit alles in het Nederlands;

Overwegende dat het Openbaar Ministerie tijdig en op geldige wijze beroep heeft aangetekend;

Overwegende dat, oordelend dat de door de politiecommissaris der gemeente Ledeberg samen met de agenten van gerechtelijke politie Schoeter en Leclercq van de Regie van Telegraaf en Telefoon op 30-3-66 te Ledeberg in de woning Bellevuestraat 50, uitgevoerde huiszoeking en inbeslagneming onwettig waren, de eerste rechter, zonder evenwel de overige opsporingen en vast-

stellingen die een rechtsgeldig karakter hadden te onderzoeken de beklagde van de vervolgingen heeft ontslagen en de teruggave van de in beslag genomen voorwerpen heeft bevolen;

Overwegende dat door de diensten van de Regie van Telegraaf en Telefoon met het mobiele radio-gonio-peilapparaat uitgevoerde nauwkeurige metingen op 23 maart 1966 om 13.30 u. een klandestien radio-zendstation in werking gesitueerd werd in de woning gelegen aan de Bellevuestraat 50 te Ledeberg; dat op dat ogenblik door de agenten van de R.T.T. vastgesteld werd dat een op een houten lat gemonteerde antenne door het dakvenster van voormeld huis stak en dat een jonge man voortdurend door dit venster naar buiten kwam kijken;

Overwegende dat op 30 maart 1966 door middel van zelfde peilapparaat voornoemde diensten vaststelden dat vanaf 15 uur hetzelfde klandestien radiozendstation in werking was en opnieuw juist gelocaliseerd werd in de woning Bellevuestraat 50 te Ledeberg; dat om 16.40 u. vóór deze woning de uitzending door middel van een gevoelig draagbaar peilapparaat nog altijd werd waargenomen en vastgesteld werd dat de uitzending plots werd stopgezet nadat de politiecommissaris aan de woning had aangebeld, en op hetzelfde ogenblik door het venster van de zolderverdieping een jonge man naar buiten kwam kijken die de agenten van de R.T.T. als Follman Robert herkendende dewelke zij reeds op 12 februari 1966 hadden ontmoet bij een huiszoeking in Fleurustraat 11 te Gent in verband met klandestiene radiouitzendingen;

Overwegende dat vorenstaande gegevens op zich zelf volstaan om de telastlegging in hoofde van de beklagde voor bewezen te aanzien; dat de huiszoeking die vervolgens door de politiecommissaris en de agenten van de R.T.T. in de woning werd uitgevoerd de gegrondheid van de reeds gedane vaststellingen is komen bevestigen vermits hierbij werd vastgesteld dat op de zolder de radioapparatuur van een volledige zender voorhanden was en alleen de beklagde er aanwezig was; dat in strijd met wat de beklagde voorhoudt en door de eerste rechter werd aangenomen, deze huiszoeking en de daarop volgende inbeslagneming niet onwettig zijn, vermits zij geschieden met toestemming van de genaamde Van Dichel Carolia, familielid van de bewoonster van het huis, Follman Marietta, die tijdens de afwezigheid van deze laatste, in feite over de woning het toezicht uitoefende;

Dat overigens de bewoonster van de woning Follman Mariette, moeder van de beklagde, op 31 maart 1966 ondervraagd geen enkele opmerking heeft gemaakt betreffende de huiszoeking en de inbeslagneming die in haar woning werd uitgevoerd en de regelmatigheid ervan nooit heeft betwist;

Overwegende dat ter uitzondering van de onder 9°, 15° en 16° van de inventaris nr. 321/66 vermelde inbeslaggenomen overtuigingsstukken zend- of ontvangstoestellen zijn en voorwerpen speciaal bestemd tot hun werking; dat zij dienvolgens naar luid van het artikel 6 van de Wet van 14 mei 1930 dienen verbeurd te worden verklaard;

Op die gronden:

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak:

Gelet op het artikel 24 der Wet van 15-6-1935, de artikelen 2 en 6 der Wet van 14 mei 1930, het artikel 40 van het Strafwetboek, het artikel 1 der Wet van 5-3-1952, de artikelen 162, 182, 184, 189, 190, 194, 195 en 211 van het Wetboek van Strafvordering, het artikel 1/ a-b der Wet van 25-10-1950, het artikel 140 der Wet van 18-6-1869 gewijzigd bij artikel 2 der Wet van 4-9-1891, al deze wetsbepalingen door de heer Voorzitter ter terechtzitting van heden aangeduid;

Alle strijdige conclusies van de hand wijzende ;
Verklaart het beroep ontvankelijk, en erover beslissend :

Doet het aangevochten vonnis te niet, en opnieuw wijzend met éénparige stemmen :

Veroordeelt de beklaagde wegens het hem ten laste gelegde feit tot een geldboete van 200 fr., verhoogd met 190 opdecimen, aldus gebracht op 4.000 fr. of een vervangende gevangenisstraf van twee maanden ;

Verklaart verbeurd de inbeslaggenomen overtuigingsstukken ter uitzondering van deze onder 9°, 15° en 16° van de inventaris vermeld, dewelke aan de persoon bij wie zij werden aangeslagen zullen worden teruggegeven ;

Veroordeelt de beklaagde tot de kosten van beide aanleggen gevallen aan de zijde van het Openbaar Ministerie, deze van eerste aanleg begroot op 86 fr. en deze van beroep begroot op 317 fr.

NOOT : Het tegen voormeld arrest ingesteld beroep in cassatie werd verworpen bij arrest van het Hof van Cassatie d.d. 30 oktober 1967.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN.

1e Kamer bis. — 9 oktober 1967.

Voorzitter : Mevr. Deloof.

Rechters : Mevr. De Mol-Sans en Guffens.

Advocaten : Mrs. Verheyden en Schoups.

Arbeidsongeval. — Weg naar het werk. — Arbeider die van zijn werkgever de toestemming bekomt om zijn werk later te beginnen om zich eerst naar zijn privé dokter te begeven. — Geen arbeidsongeval.

Wanneer een arbeider van zijn werkgever de toestemming bekomt zijn werk later dan gewoonlijk te beginnen, teneinde zich voorafgaandelijk naar zijn privé-dokter te begeven en hij, op weg naar die dokter, het slachtoffer is van een verkeersongeval, is dit ongeval niet gebeurd op de weg naar het werk en is de wetgeving op de arbeidsongevallen niet toepasselijk. — Het heeft geen belang dat de weg naar het cabinet van de dokter ongeveer dezelfde was als deze naar het werk.

Wwe Stribos-Ceuppens t./ N.V. Securias.

Gezien de stukken van het geding en o.m. :

1) het vonnis waartegen beroep, uitgesproken door de Vrederechter van het kanton Borgerhout op 3 maart 1967 ;
2) de hieraangehechte akte van beroep, betekend door exploit van gerechtsdeurwaarder J. Schmit te Antwerpen op 7 april 1967 ;

Gelet op art. 2, 24, 34, 36, 37, 41 der wet van 15 juni 1935 ;

Gehoord de beide partijen in hunne middelen en besluiten ontwikkeld in de nederlandse taal ter zitting van 26 september 1967 ;

Overwegende dat het beroep, aan de hand van de voorgebrachte stukken, als tijdig ingesteld en regelmatig naar de vorm voorkomt ;

Overwegende dat de eis van beroepster, oorspronkelijke eiseres, ertoe strekt de vergoedingen te bekomen verschuldigd wegens een dodelijk verkeersongeval aan haar echtgenoot Strybos Raymond, overkomen op 20 september 1966, en dit op grond van een arbeidsongeval, minstens een ongeval op de weg van de arbeid ;

Dat de eerste rechter de eis afwees ;

Overwegende dat de omstandigheden van het ongeval zoals door de eerste rechter in het vonnis a quo aange-

haald, niet betwist zijn ; dat het namelijk blijkt uit een verklaring afgelegd door de werkleidster van de werkgeefster van het slachtoffer, dat het slachtoffer als metser 5 dagen per week werkte van 7.30 u. tot 17.30 u. ; dat zij de toelating gegeven had het werk de dag van het ongeval slechts aan te vangen in de Somméstraat, na een bezoek voor RX-platen dat hij moest brengen aan Dr. Hendrickx, Van Ryswycklaan te Antwerpen ; dat het ongeval gebeurde te Deurne te 8.50 u. toen het slachtoffer dus op weg was naar de dokter ;

Overwegende dat de eerste rechter terecht deed opmerken dat het slachtoffer niet op order van de werkgeefster naar de dokter ging, maar zich naar zijn privaat dokter begaf ; dat het ongeval zich dus niet tijdens de uitvoering van het arbeidscontract, noch tijdens de weg van de arbeid voordeed, maar tijdens een daad van het privé-leven ;

Overwegende dat ter zitting, beroepene nog bevestigde dat haar echtgenoot in behandeling was bij Dr. Hendrickx ; dat hij een eerste maal bij hem geweest was tijdens het verlof, een tweede maal de donderdag die het ongeval (een dinsdag gebeurd) voorafging ; dat hij na zijn werk (eindigend om 17.30 u.) gegaan was tegen 18.30 u. ; dat zij zelf voor de afspraak met de dokter gezorgd had maar dat hij ook van op het werk opgebeld had ; dat hij dan een schriftelijke uitnodiging meekreeg om zich op 20 september te 9 uur aan te bieden voor het nemen van RX-platen ; dat op het zicht van dit bewijs hij van de werkleidster toelating kreeg om zich bij dezelfde dokter te begeven vooraleer naar het werk te komen ;

Overwegende dat appellante de eerste rechter ten kwade duidt dat hij onderlijnt dat de werkgeefster niet is tussengekomen in de afspraak bij Dr. Hendrickx, doch dat dit van belang is om ieder verband tussen die afspraak en het arbeidscontract uit te schakelen ;

Dat appellante ten onrechte de loutere toelating om zich bij de dokter te begeven, wil zien gelijkstellen met een bevel tijdens het werk om een dokter te bezoeken ;

Overwegende dat appellante ook tevergeefs vooropzet dat het slachtoffer onder toezicht, leiding, en gezag van de werkgeefster stond op het ogenblik van het ongeval « vermits de bedrijfsleidster stellig zijn terugkeer op het werk controleerde na het donktersbezoek » ;

Overwegende dat na het eindigen van zijn dagtaak, de werknemer niet meer onder het gezag, leiding en toezicht van de werkgever staat (Cass. 30.1.1958 Pas. 1.580) ; dat hij zelfs niet onder die leiding zou staan in geval van schorsing van het werk met toelating, om een daad van het privaat-leven te verrichten, hetzij administratieve formaliteiten, hetzij het raadplegen van een dokter voor een kwaal die niets met het werk te maken heeft ; dat zolang het slachtoffer niet terug van de dokter was, hij zich niet terug geplaatst had onder gezag en leiding van de werkgeefster ;

Overwegende dat het ongeval dus niet gebeurde tijdens de uitoefening van het arbeidscontract ;

Overwegende dat het evenmin tijdens de weg van huis naar het werk gebeurde ;

Overwegende dat beroepene vooreerst doet opmerken dat de geografische weg niet volledig dezelfde weg is ; dat zelfs de weg tot aan de plaats van het ongeval niet de normale weg was ;

Overwegende dat appellante wel beweert dat deze weg normaal gevolgd werd en dat het plan een zekere twijfel desaan gaande laat ;

Overwegende dat het echter zonder belang is dat het slachtoffer gedeeltelijk dezelfde weg zou gevolgd hebben om zich naar zijn werk te begeven vermits hij « in de tijd » niet op weg was naar de arbeid maar naar zijn privé-dokter ;

Overwegende dat het hier niet gaat over een geoorloofde omweg in de normale weg van de arbeid met toelating van de werkgeefster, maar over een gans andere weg, de weg naar de private dokter; dat deze weg evenmin als weg van de arbeid kan beschouwd worden, wanneer hij de weg naar de arbeid voorafging, als hij het zou geweest zijn wanneer dit op een verlofdag gebeurde;

Dat de normale weg van de arbeid in de tijd moet beoordeeld worden volgens de omstandigheden van de dag van het ongeval (Cass. 3.12.1959 B. Ass. 60.39); dat de normale weg van de arbeid voor het slachtoffer niet begonnen was zolang hij op de weg van de dokter was;

Overwegende dat de eerste rechter ook terecht het aangeboden getuigenverhoor afgewezen heeft omdat het overbodig is en niet doeltreffend ter zake;

Dat de aangehaalde feiten inderdaad bewezen zijn behoudens het feit dat het slachtoffer « opdracht en orders » ontvangen had om zich naar de dokter te begeven, wanneer het slechts een toelating was, zoals blijkt uit het attest door de werkgeefster gegeven, en de verklaring van beroepene zelf;

Om deze redenen,

De Rechtbank, zetelend in hoger beroep, recht doende op tegenspraak, na erover beraadslaagd te hebben, alle andere en strijdige besluiten verwerpend;

Verklaart het beroep ontvankelijk doch ongegrond. Bevestigt het bestreden vonnis in al zijn beschikkingen. Legt de kosten ten laste van beroepene.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE BRUSSEL.

7e Kamer. — 26 oktober 1966.

Voorzitter: M. Verheyden.

Referendaris: M. Verdoodt.

Advocaten: Mrs. Dreessen (Antwerpen) en Jacobs.

1. **Vennootschappen.** — Briefhoofd met naam van een vennootschap en een familienaam. — Brief ondertekend door een vennoot zonder aanduiding van zijn hoedanigheid. — Geen bewijs van het bestaan van een feitelijke vennootschap. — Vennoot niet noodzakelijk als handelaar te beschouwen.

2. **Vennootschappen.** — P.V.B.A. — Stukken zonder aanduiding van de aard der vennootschap. — Sanctie. — Vereisten.

3. **Vennootschappen.** — P.V.B.A. — Stukken zonder aanduiding van de aard der vennootschap. — Aansprakelijkheid van de persoon die in de stukken tussenkomt. — Aard. — Verleent op zichzelf niet de hoedanigheid van handelaar aan die persoon.

1. *Uit het feit alleen dat een brief met het gedrukte hoofd Sanibouw-Dinnewet en met vermelding van een inschrijving in het handelsregister, die betrekking blijkt te hebben op een P.V.B.A. Sanibouw, ondertekend werd door Maurice Dinnewet, vennoot van die P.V.B.A., zonder enige aanduiding van de hoedanigheid waarin hij optreedt, mag het bestaan van een feitelijke vennootschap tussen de P.V.B.A. en de ondertekenaar van de brief niet worden afgeleid.*

Er volgt ook niet uit dat de vennoot als handelaar moet beschouwd worden.

2. *De vennoot die een brief van een P.V.B.A. ondertekent waarbij het voorschrift van art. 138 vennootschapswet niet is vervuld, kan volgens de omstandigheden persoonlijk aansprakelijk worden gesteld voor de door de vennootschap in de brief opgenomen verplichting.*

Deze sanctie kan maar worden toegepast zo de derde misleid werd betreffende de aard van de vennootschap en hij heeft kunnen menen dat hij handelde niet met de vertegenwoordiger van een vennootschap waarvan de aansprakelijkheid tot het kapitaal is beperkt, maar met de zaakvoerder van een personenvennootschap, borg voor de verbintenissen van de vennootschap. Om in een vordering dienaangaande te slagen moet de derde bewijzen dat hij zonder die misleiding niet zou hebben gecontracteerd of het enkel tegen andere voorwaarden zou hebben gedaan.

3. *De vennoot die een akte ondertekend heeft waarbij het voorschrift van art. 138 vennootschapswet niet is vervuld, moet zo hij aansprakelijk wordt gesteld, als een borg worden beschouwd. De borgtocht is echter in principe geen objectieve handelsdaad, en al kan hij in bepaalde omstandigheden een handelsverbintenis worden, toch is dit op zichzelf niet het geval bij de toepassing van de sanctie van art. 138 vennootschapswet, want de verbintenis van de persoon die de akte ondertekend heeft, vloeit voort uit de wet en is niet de verbintenis van iemand die zich vrijwillig met winstoogmerk borg heeft gesteld.*

Dinnewet t./N.V. Mareburo-Tegels.

Aangezien het verzet in de door de wet voorgeschreven vorm is gedaan en de ontvankelijkheid ervan niet wordt betwist;

Overwegende dat oorspronkelijke eiseres, bij de gedinginleidende dagvaarding, vorderde opposant en de P.V.B.A. « SANIBOUW » te veroordelen — gezamenlijk of de ene bij gebreke aan de andere — tot betaling der som van 137.555 frank, wegens leveringen van bouw materiaal en op grond van verschillende facturen betrekkelijk de periode van 26-10 1964 tot en met 9.7.1965;

Overwegende dat het vonnis waartegen verzet lastens gezegde P.V.B.A. en opposant een zuivere en eenvoudige veroordeling uitsprak en dat oorspronkelijk eiseres niets anders dan de bevestiging van deze beslissing vraagt;

Overwegende dat opposant, in de eerste plaats, de onbevoegdheid der rechtbank van koophandel inroept, om reden dat hij geen handelaar is en nooit daden van koophandel heeft verricht;

Overwegende, daarentegen, dat — volgens oorspronkelijke eiseres — uit de brieven van 1 september en 1 december 1964 zou blijken, dat opposant met de P.V.B.A. « SANIBOUW » een feitelijke vennootschap vormde en dat hij, in die hoedanigheid, daden van koophandel verrichtte;

Overwegende dat men echter vruchteloos in gezegde brieven een spoor van het beweerd bestaan ener feitelijke vennootschap en van het verrichten van daden van koophandel zoekt;

Dat, inderdaad, de brief van 1 september 1964 — waarbij kwestieuze bestelling aan oorspronkelijke eiseres werd gedaan — wel door opposant is ondertekend, zonder aanduiding van de hoedanigheid waarin hij tekende, en onder gedrukt briefhoofd « SANIBOUW-DINNEWET », zonder vermelding van de hoedanigheid van P.V.B.A. der vennootschap « SANIBOUW », doch wel met opgaaf van het inschrijvingsnummer dezer vennootschap — en uitsluitend van haar — op het handelsregister;

Dat zulks eveneens het geval is voor de brief van 1-12-1964, die opposant ook in dezelfde voorwaarden ondertekende en waarbij van oorspronkelijke eiseres werd gevraagd — wat terzake zonder belang is — een factuur gericht aan de firma « SANIBOUW », op de naam van een cliënte dezer laatste te zetten;

Overwegende dat echter uit gezegde brieven het bestaan

ener feitelijke vennootschap tussen opposant en de P.V.B.A. « SANIBOUW », niet mag worden afgeleid ;

Dat het feit, overigens, dat oorspronkelijke eiseres zelf — in tempore non suspecto — nooit aan een dergelijke bestaan enig geloof heeft gehecht en het thans uitsluitend inroept voor de noodwendigheden der zaak — hetzij omwille van de faling der P.V.B.A. — overduidelijk blijkt uit de omstandigheden, dat al haar facturen en briefwisseling zijn gericht ofwel aan de « Firma SANIBOUW-DINNEWET », ofwel aan de « Firma SANIBOUW », of zelfs aan de « P.V.B.A. SANIBOUW » (zie factuur dd. 30-6-'65), maar nooit aan opposant zelf en nog minder aan een zg. feitelijke vennootschap « P.V.B.A. SANIBOUW en DINNEWET Maurice » ;

Dat, daarenboven, de door oorspronkelijke eiseres betekende inleidende dagvaarding de negatie zelf van haar stelling is, vermits ze geen feitelijke vennootschap maar twee afzonderlijke personen dagvaardde ;

Dat, overigens, de toevoeging « DINNEWET » (zonder voornaam) klaarblijkelijk geen ander doel had dan ter kennis van de cliënteel te brengen, dat de leden der familie DINNEWET de fysieke personen waren die de P.V.B.A. « SANIBOUW » vormden ;

Dat het ook niet opgaat, in die omstandigheden, één der vennoten van deze familiale onderneming en die niet eens zaakvoerder ervan was persoonlijk als handelaar te bestempelen ;

Dat trouwens — zoals door oorspronkelijke eiseres niet wordt betwist — het faillissementsvonnis dd. 17-3-'66 werd uitgesproken t.o.v. de P.V.B.A. « SANIBOUW » en niet van opposant, noch van een feitelijke vennootschap welke tussen die beiden zou hebben bestaan ;

Overwegende dat evenmin kan worden beweerd, dat opposant handelaar zou zijn geworden om het enkel feit dat hij de twee voormelde brieven ondertekende ;

Dat immers niet uit het oog mag worden verloren, dat hij vennoot van de P.V.B.A. « SANIBOUW » was — hetgeen door oorspronkelijke eiseres trouwens niet wordt betwist — en dat hij daarenboven beweert de functie van bediende in gezegde P.V.B.A. te hebben uitgeoefend ; wat weliswaar wordt betwist maar wel uit zijn ondertekening van de twee voormelde brieven afgeleid zou kunnen worden ;

Overwegende anderzijds, dat die brieven en — wat van groter belang is — deze van 1 september 1964, waarbij kwestieuze bestelling aan oorspronkelijke eiseres werd gedaan, onbetwistbaar aan de voorschriften van artikel 138 der samengeschatelde wetten op de handelsvennootschappen niet voldoen, vermits de handelsnaam er niet onmiddellijk is voorafgegaan of gevolgd van de goed leesbaar en voluit geschreven woorden « personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid », noch — zoals thans gebruikelijk is — van de beginletters « P.V.B.A. » (cfr. Fredericq, I.V., nr 163, blz. 275) ;

Overwegende, dienvolgens, dat krachtens gezegd artikel 138, opposant — vermits hij in voormelde onregelmatige brieven is tussengekomen met ze te ondertekenen — « volgens de omstandigheden » persoonlijk aansprakelijk zou kunnen worden gesteld voor de aldaar door de vennootschap genomen verplichting, hetzij de aankoop van kwestieus materiaal ;

Dat, desgevallend, oorspronkelijke eiseres twee schuldenaars zou hebben : in hoofddorde, de vennootschap, en zo deze haar verbintenis niet uitvoert, ten ondergeschikte titel, de persoon die voor de vennootschap is tussengekomen (cfr. Handelsr. Oostende, 10-6-1937, Jur. Comm. Fl., 1937, nr. 5702) ;

Dat echter deze sanctie slechts mag worden toegepast zo de derde benadeelde — wat in casu bezwaarlijk zou kunnen worden aangenomen — werkelijk wordt misleid betreffende de natuur van het moreel wezen en zo hij

heeft kunnen denken, dat hij handelde niet met de vertegenwoordigers van een vennootschap waarin de aansprakelijkheid tot het kapitaal is beperkt, maar met de zaakvoerder van een personenvennootschap, borg der maatschappelijke verbintenissen ;

Dat om in een dergelijke vordering te slagen, de eiser natuurlijk moet bewijzen, dat hij zonder die dwaling — voortvloeiende uit het gebrek aan de vermelding « personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid » — niet zou hebben gecontracteerd of het enkel tegen andere voorwaarden zou hebben gedaan (cfr. Van Ryn en Heenen, 1, nrs 463 en 475 ; Fredericq, IV, blz. 274) ;

Dat er terzake geen kwestie van een dergelijke verwarring schijnt te zijn, vermits — blijkens factuur dd. 30-6-'65, gericht aan de P.V.B.A. — oorspronkelijke eiseres bij het contracteren — wel degelijk wist, dat ze met een P.V.B.A. had te doen, maar dat ze nochtans is voortgegaan aan deze vennootschap te leveren (zie factuur dd. 9-7-1965) ;

Dat ze immers, dank zij de bestelbrief van 1-9-1964 — waarop het inschrijvingsnummer der vennootschap « SANIBOUW » op het handelsregister was vermeld — bij het contracteren onmiddellijk kon weten met een P.V.B.A. te handelen ;

Overwegende dat de bevoegdheid der rechtbank dus aan het onderzoek van de grond van het geding is gebonden ;

Dat de rechtbank echter — alhoewel ze het wel zou kunnen — de grond der zaak niet hoeft te beslechten om de kwestie harer bevoegdheid te onderzoeken (cfr. Fredericq, I, nr. 318, blz. 491 en 492 ; Handelsr. Sint Niklaas, 24-8-1937, R.W., 1937-'38, kol. 698 ; contra : Brussel, 5-5-1934, Pas. 1934, II, 115) ;

Overwegende dat immers — betreffende de bevoegdheid der rechtbank van koophandel — enkel dient te worden nagegaan of opposant — moest hij persoonlijk aansprakelijk voor de door de vennootschap aangegane verplichting kunnen worden gesteld — ipso facto de hoedanigheid van handelaar zou hebben, met het gevolg dat de rechtbank bevoegd zou zijn ;

Overwegende dat er dus terzake twee mogelijkheden te overwegen zijn : ofwel is opposant niet aansprakelijk voor de voor de vennootschap genomen verplichting en kan er, desgevallend, in zijn hoofde geen kwestie van zijn met de loutere ondertekening van voormelde brieven een handelsdaad te hebben verricht ; ofwel is hij aansprakelijk en moet hij alsdan, in zijn hoedanigheid van ondertekenaar van onregelmatige stukken, als een borg worden behandeld (cfr. Rosteau, III, nr. 1585) ;

Overwegende dat zich nu de vraag stelt te weten of opposant — hetzij een niet-handelaar — in zijn hoedanigheid van borg van een — in hoofde door P.V.B.A. — commerciële verbintenis, dient te worden beschouwd als hebbende zodoende een handelsdaad verricht ;

Overwegende dat de borgtocht in principe geen objectieve handelsdaad is en dat degene — handelaar of niet — die zich borg stelt, zelfs hoofdelijke borg, om een handelsverbintenis te waarborgen, geen handelsdaad verricht, maar zich burgerrechtelijk verbindt (cfr. Fredericq, I, nr. 57, blz. 124 en 125 ; Lyon-Caen, nr. 41 ; Lacour, nr. 66 ; Gent, 7-4-1881, Pas., 1881, II, 364 ; Gent, 21-12-1892, Pas. 1893., II, 415 ; noot onder Handelsr. Gent, 6-4-1907, Jur. Comm. Fl., blz. 180 ; Handelsr. Antwerpen, 28. 3-1927, P.A., blz. 159 ; Handelsr. Brussel, 19-3-1927, P.A., blz. 162 ; fr. Cass., 21.5.1906, D.P., 1907, I, 90 ; Handelsr., Brussel 18-11-1931, Jur. Comm. Brux., 1932, blz. 167 ; Handelsr. Brussel, 23-4-1932, P.P., blz. 396) ;

Overwegende dat zelfs zo men het handelskarakter aanneemt van de daad van diegene, die de handelsverbintenis van een derde waarborgt, omwille van het profijt dat hij uit zijn tussenkomst trekt, of van zijn deelname in de winsten van de hoofdschuldenaar — b.v. van de daad van een vennoot die, zoals in casu, de verbintenis waarborgt van

de vennootschap waarvan hij deel uitmaakt (cfr. Luik, 7-3-1933, Pas., II, 150; Handelsr. Antwerpen, 5-6-1925, P.A., 1925, 256; Burgerl. Antwerpen, 28-3-1927, P.A., 1927, 159; Dieryck, Les ouvertures de crédit, 1945, nr. 374; contra: Fredericq, I, nr. 57, blz. 124) — er terzake hiertoe geen aanleiding bestaat, daar het niet gaat om een persoon, die zich vrijwillig borg zou hebben gesteld en zulks uit winstbejag, maar wel om iemand die — bij toepassing der wet (voormeld art. 138) — als een borg dient te worden aangezien en zulks na het feit dat hiertoe aanleiding heeft gegeven, derwijze dat deze persoon — op het ogenblik dat hij gezegd feit verrichtte — zelfs niet wist zodoende als borg te kunnen worden beschouwd;

Overwegende, tenslotte, dat de bewering van oorspronkelijke eiseres als zou het feit inbreuk te hebben gepleegd op de wetgeving op het handelsregister — met zich op dit laatste niet te laten inschrijven — aan opposant de hoedanigheid van de handelaar niet ontnemen, oorspronkelijke eiseres er niet van ontslaat te bewijzen — quod non — dat opposant effectief als handelaar is opgetreden en zich dan ook als dusdanig op het handelsregister had moeten laten inschrijven;

Overwegende dat oorspronkelijke eiseres, in deze voorwaarden, de hoedanigheid van handelaar in hoofde van de opposant niet bewijzende, onderhavige vordering complex — tevens burgerlijk en commercieel — is en in de bevoegdheid valt der burgerlijke rechtbank, die de gewone rechter is;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Herzien haar vonnis bij verstek, gedagtekend van één oktober 1900 vijf en zestig en in regelmatige uitgifte voorgelegd;

Ontvangt het verzet naar de vorm, doet het bestreden vonnis teniet wat opposant betreft en verklaart zich onbevoegd ratione materiae;

Veroordeelt oorspronkelijke eiseres tot al de kosten.

BOEKBESPREKING

Vereniging voor de Vergelijkende Studie van het Recht van België en Nederland. Jaarboek 1965-1966. — Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, Antwerpen, De Sikkel., 436 blz.

Het 10e jaarboek, uitgegeven door de Vereniging voor de Vergelijkende Studie van het Recht van België en Nederland is zo pas van de pers gekomen. De serie van deze jaarboeken vormt een kostbaar bezit waarin een rijke verscheidenheid van wetenswaardigheden voorkomt betreffende zowel het Belgisch als het Nederlands recht.

In dit 10e jaarboek zijn de preadviezen verzameld die door Nederlandse en Belgische juristen geschreven werden voor de jaarlijkse vergaderingen van de vereniging in 1965 en 1966.

De onderwerpen die in 1965 behandeld werden waren de volgende: De Invloed van de Europese conventie tot bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele vrijheden in de Belgische Rechtsorde met een preadvies van de heer P. Vermeulen. Over hetzelfde onderwerp schreef Mr. M.J. Van Emde Boas het preadvies voor Nederland.

Over de vrijheidsbeneming in het Strafproces werden 2 preadviezen geschreven, respectievelijk door de heer Th. Versée voor België en Mr. W. De Vries voor Nederland. Eindelijk schreef Prof. Mr. Marcel Storme een ver-

handeling over de Dadelijke uitwinning terwijl, het zelfde onderwerp voor Nederland behandeld werd door Prof. Mr. A. R. De Bruyn onder de titel van het verhaalsrecht van de eerste hypotheekhouder.

In 1966 kwamen de volgende onderwerpen aan de beurt: Pseudo-wetgeving met preadviezen van Dr. F. Debaets voor België en Prof. Mr. J. Vanderhoeven voor Nederland; De vermogenstraf in het geheel van het strafstelsel met verhandelingen van dhr A. Remerie voor België en Mr. Duk voor Nederland en eindelijk de nietigheid van besluiten van organen van de naamloze vennootschap waarvoor Prof. Mr. Jan Ronse een preadvies schreef voor België en Prof. W. C. L. Grinten voor Nederland.

Vele van deze preadviezen zijn merkwaardige bijdragen voor de kennis van het recht in beide landen.

Het jaarboek bevat verder nog de verslagen over de openingszittingen, de werkzaamheden van de afdelingen en de slotvergaderingen die gedurende deze beide jaren gehouden werden.

Eindelijk vindt men er ook nog een inventaris van de voornaamste juridische boeken die zowel in Nederland als in België in de jaren 1965 e 1966 gepubliceerd werden.

MEDEDELINGEN

Vrije Universiteit te Brussel

Rechtsfaculteit

René Marcq - Studiecendum

Ten einde de rechtswetenschap te bevorderen, verenigt het bij de Rechtsfaculteit der Vrije Universiteit te Brussel gevoegde René Marcq-Studiecendum al de afgestudeerden, die aan de studiewerkzaamheden over juridische onderwerpen wensen deel te nemen.

De werken staan onder de leiding van hoogleraren of docenten die belast zijn met een leeropdracht in de Faculteit, of gebeurlijk van andere personaliteiten. De deelnemers mogen aan alle of aan sommige werken van één of meer afdelingen deelnemen. Ze mogen eveneens aan de Voorzitter van het Centrum een onderwerp voorleggen dat niet op het programma staat.

De titel «Gediplomeerde van het René Marcq-Studiecendum» wordt door de rechtsfaculteit verleend aan deelnemers die zich onderscheiden hebben door hun medewerking aan de studieopdrachten van één of meer afdelingen, gedurende minstens één jaar, en die hun medewerking tot een geschreven bijdrage gevoerd hebben.

Dank zij het René Marcq-fonds kan het studiecendum beslissen dat verdienstelijke (hetzij individuele, hetzij collectieve) bijdragen gedrukt zullen worden. Individuele bijdragen mogen tot de voorbereiding van aggregaats- of bijzondere doctoraatsproefschriften gebruikt worden.

Werkprogramma voor het academisch jaar 1967 - 1968

1. Voordrachten voorbereidend tot het aggregaat: Professoren R. Vander Elst, P. Foriers, R. Legros en F. De Pauw.

2. Strafrecht en criminologie: a) Professoren H. Bekaert, P. Cornil en F. Dumon: Vergelijkende studie van de wettelijke regelingen toepasselijk op de geesteszieken-delinquenten. — b) Professor R. Legros: De beweegredenen.

3. Fiscaal recht en openbare financiën: Professoren E. Schreuder en J. Krings: a) Provinciale en gemeentelijke fiscaliteit. — b) De belastingen op de kapitaalwinsten.

4. Staatsrecht en administratief recht: a) Professor W.J. Ganshof van der Meersch: 1) Studie over de respectieve rol van de regering en het parlement bij het opmaken van de wet (in de Franse taal); 2. Studie over het toezicht door het parlement op de actie van de regering. — b) Professor J. Van Tichelen: De rol van de uitvoerende macht bij het opmaken van de wet (in de Nederlandse taal). — c) Professor M.A. Flamme: De administratie bij middel van contracten.

5. Volkenrecht en internationale politiek: Professoren F. De Pauw en J. Salmon: De toepassing van het volkenrecht door de Belgische rechtbanken.

6. Europees recht: a) Professor Ch. Hammes: 1) De extra-contractuele aansprakelijkheid van de gemeenschappen; 2) De aard van de sancties voorzien in de verdragen houdende oprichting van de Europese Gemeenschappen. — b) Professoren J. Heenen, P. Foriers en J. Dassel, docent: Het stelsel van de beperkingen aan de mededinging voorzien in het verdrag van Rome.

7. Privaatrecht: a) Professor R. Dekkers: 1) Verzekering en aansprakelijkheid: hun onderscheidene gebieden, hun wederkerige invloed; 2) Vraagstukken uit het Ethiopisch privaatrecht. — b) Professoren A. Bernard, A. Le Paige en E. Gutt: Rechtsmiddelen in het ontwerp van het gerechtelijk wetboek: vereenvoudigingen en nieuwe problematiek. — c) Professor J. Gilissen: De evolutie van de Belgische wetgeving in de 19e en 20e eeuwen. — d) Docent G. Baeteman: De Belgische en buitenlandse ontwerpen van hervorming van het wettelijk huwelijksstelsel.

Toelatingsvereisten:

a) Doctor in de rechten zijn of drager van een eindexamen van universitaire studies. Studenten uit een laatste studiejaar worden als vrije toehoorders toegelaten.

b) Toegelaten worden door de Voorzitter van het Centrum, op voorstel van één der werklevende professoren.

c) Zich laten inschrijven op het Secretariaat der Universiteit. Kandidaturen dienen tot de Secretaris van het Centrum gericht.

De Secretaris,
G. Baeteman

Docent
Berbylaan 5, Brussel 5.

De Voorzitter,
J. Heenen
Hoogleraar aan de
Rechtsfaculteit.

Studiecentrum voor Jeugdmisdadigheid.
44, Johannalaan - Brussel 5.

Zal binnenkort verschijnen:

De Opvoedingsbijslag en de Voogdij over Gezinbijslag Informatiedag

opent twee nieuwe maatregelen voorzien door de wet van 8 april betreffende de jeugdbescherming

Publicatie nr. 20 - 1967

Prijs: 150 B.Fr.

Inhoudstabel

Inleidende toespraak, door de Heer J. Baugniet, Voorzitter van het Instituut voor Hoge Studiën van België.

De opvoedingsbijslag en de voogdij over gezinbijslag in de algemene indeling van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, door Mej. S. Huynen, Directeur-Generaal van de Dienst voor Jeugdbescherming.

De Franse ervaring, door Mej. M. Fauconnet, Directrice van de Sociale jeugddienst te Parijs.

De Nederlandse ervaring, door Mej. A.S. Lubbers, Plaatsvervangend Kinderrechter te Amsterdam.

Bespreking.

Besluit en synthese van de dag, door de Heer Fl. Lox, Rechter in de Jeugdrechtsbank te Brussel.

TIJDSCHRIFTEN

Nederlands Juristenblad: jg. 1967 - nr. 43:

Bakker J.J.R., De bevoegdheden van de politie in verband met de handhaving der openbare orde. — Alexander W., Artikel 85 E.E.G. en de octrooirechtelijke exclusieve verkooplicentie. — Mok M.R., Een belangrijke benoeming in Brussel? — Van den Brink F.H., Liberalisatie van het huurbeleid en ... geen overgangsbepalingen. — Emmering E., Smartegeld. — Keuning K.A., Inhalen op voorrangskruisingen en -splittingsen.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie: jg. 1967 - nr. 4975:

Voskuil C.C.A., Het ontwerp voor een artikel 814 B.Rv. — Een voorschrift dat in het Nederlandse recht misplaatst zou zijn (I). — Polak J.M., Recente wetenswaardigheden.

Bulletin van de E.E.G.: jg. 1967 - nr. 11:

Conclusies aangaande het advies van de Commissie aan de Raad betreffende de verzoeken om toetreding van het Verenigd Koninkrijk, Ierland, Denemarken en Noorwegen. — De laatste ontwikkelingen in het gemeenschappelijk landbouwbeleid (rede van de heer Mansholt, uitgesproken voor het Economisch en sociaal comité en persconferentie.). — Verzoek van Malta tot het openen van onderhandelingen.

Journal des Tribunaux: jg. 1967 - nr. 4596:

Lurquin P., Pension alimentaire et délégation de sommes (1946-1967).

Revue de Droit Pénal et de Criminologie: jg. 1967 - nr. 2:

Dautricourt J.Y., Les auteurs du Code pénal belge de 1867. — Constant J., A propos d'un centenaire. — Ancel M., Réflexions d'un pénaliste étranger sur le Code pénal de 1867.

Recueil Général de l'Enregistrement et du Notariat: jg. 1967 - nr. 21084 à 21094:

Taxes assimilées au timbre. — Hypothèque. — Impôts sur les revenus. — Saisie-arrêt. — Bail à ferme. — Enregistrement. — Timbre. — Communauté d'acquêts.

Recueil Dalloz Sirey (Parijs): jg. 1967 - nr. 43:

Furet M.F., L'enrichissement sans cause d'après la jurisprudence administrative.

Northwestern University Law Review (Chicago): jg. 1967 - nr. 4:

Widiss A.I., Perspectives on Uninsured Motorist Coverage. — MacChesney B., The Alabama and the Queen's Advocate (A Mystery of History).